

Eindrapport

Evaluatie Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk Groningen

April 2020

Breuer
ONDERZOEK & INTRAVAL
ADVIES

oii onderzoek
informatie
statistiek
 groningen

Colofon

©Breuer&Intraval

©Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen

April 2020

Opdrachtgever: Gemeente Groningen

VOORWOORD

Om bewoners zich weer samen ‘eigenaar’ van hun eigen straat, buurt en wijk te laten voelen, wil de gemeente Groningen beslissingen hierover weer dichterbij Stadgers brengen. Hiervoor hebben de afgelopen jaren verschillende experimenten plaatsgevonden, waaronder de Coöperatieve Wijkraad Oosterparkwijk. In de Coöperatieve Wijkraad hebben zowel wijkbewoners (11) als raadsleden (6) zitting. De bewoners zijn willekeurig geselecteerd door middel van loting. Daarnaast is er een panel van 400 personen die ook aselekt zijn geloot.

Ralph Mennes en Bert Bieleman van Breuer&Intraval en Klaas Kloosterman van Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen hebben samen het experiment Coöperatieve WijkRaad Oosterparkwijk geëvalueerd. Klaas Kloosterman en Bert Bieleman hebben in eerste instantie de onderzoeksopzet opgesteld en vervolgens samen met Ralph Mennes het onderzoek uitgevoerd. Klaas Kloosterman is daarbij verantwoordelijk geweest voor de resultaatmeting, terwijl Ralph Mennes de procesevaluatie voor zijn rekening heeft genomen. De gezamenlijk opgestelde conclusies zijn het resultaat van de onderlinge informatie-uitwisseling tussen de onderzoekers en de daarop volgende constructieve discussies.

Tijdens het onderzoek hebben we regelmatig overleg gehad over de voortgang van het onderzoek met Frank Brander (gemeente Groningen), Joop Hofman (Rode Wouw) en Liesbeth van de Wetering (gemeente Groningen) over de voortgang van het onderzoek. Graag willen wij hen bedanken voor de betrokken en deskundige wijze waarop zij het onderzoek hebben begeleid. Daarnaast gaat onze dank uit naar de leden van de Coöperatieve Wijkraad voor de medewerking aan de diverse interviews en het mogen bijwonen van diverse overleggen. Ook willen wij de leden van het wijkpanel bedanken voor het invullen van meerdere enquêtes. Zonder hen was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Namens Breuer&Intraval,
Bert Bieleman en Ralph Mennes

Namens Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen,
Klaas Kloosterman

INHOUDSOPGAVE

1	Achtergrond	1
1.1	Onderzoeksvragen	1
1.2	Onderzoeksopzet	1
1.3	Realist Evaluation	2
1.4	Resultaatmeting	6
1.5	Procesevaluatie	9
2	Resultaatmeting	13
2.1	De Statistische schaal	13
2.2	De Deliberatieve schaal	15
2.3	De Ervaringsschaal	16
2.4	Secundaire maten Leefbaarheid en Sociale cohesie	16
2.5	Conclusie Resultaatmeting	18
3	Procesevaluatie	19
3.1	Statistische dimensie	19
3.2	Deliberatieve dimensie	21
3.3	Ervaringsdimensie	26
3.4	Onvoorzien neveneffecten	29
3.5	Randvoorwaarden	29
4	Conclusies	31
4.1	Statistische dimensie	31
4.2	Deliberatieve dimensie	32
4.3	Ervaringsdimensie	33
4.4	Nevenopbrengsten	34
4.5	Ten slotte	35
	Bijlage 1: Uitkomsten resultaatmeting Coöperatieve Wijkraad	39
	Bijlage 2: Wat betekent statistisch significant?	55
	Bijlage 3: Overzicht activiteiten CWR in de wijk	57

1. ACHTERGROND

Om de leefbaarheid binnen woonwijken te maximaliseren wil de gemeente Groningen beslissingen, en daarmee daadwerkelijke macht, weer dichterbij Stadgers brengen. Zo kunnen bewoners zich weer sámen 'eigenaar' van hun eigen straat, buurt en wijk voelen, zij zijn immers de experts van hun eigen wijk. In dit kader hebben de afgelopen jaren meerdere experimenten plaatsgevonden, waaronder de Coöperatieve WijkRaad Oosterparkwijk (CWR).¹

In de CWR hebben zowel wijkbewoners (11) als raadsleden (6) samen zitting. De wijk wordt in dit experiment gezien als een coöperatie waarvan alle bewoners lid zijn. Bewoners zijn voor deelname aan de CWR willekeurig geselecteerd op basis van loting. Daarnaast is er een panel van 400 personen die ook aselekt zijn geloot. De CWR beslist over (delen van) de wijkagenda en de inzet van budgetten voor de wijk. Voor belangrijke beslissingen kan het panel worden geconsulteerd.

Breuer&Intraval en Onderzoek, Informatie en Statistiek Groningen hebben samen het experiment 'Coöperatieve WijkRaad Oosterparkwijk' geëvalueerd. Oktober 2019 hebben we een tussentijds verslag gepresenteerd op basis van de 0- en 1-meting (periode najaar 2017 - voorjaar 2019).

In dit eindrapport doen we verslag van de 0-, 1- en 2-meting. Hieronder bespreken we de onderzoeksvragen en de opzet van het onderzoek, waarbij we gebruik hebben gemaakt van Realist Evaluation, een procesevaluatie en een resultaatsmeting. Tevens gaan we aan de hand van de Realist Evaluation in op de interventielogica. De bevindingen van de resultaatsmeting en de procesevaluatie worden in de volgende hoofdstukken gepresenteerd.

1.1 Onderzoeksvragen

De evaluatie van de CWR kent twee hoofdvragen, gericht op het proces van de invoering van de CWR en op de resultaten van de CWR:²

1. *In hoeverre worden door de Coöperatieve WijkRaad goede besluiten genomen voor 'de Oosterparkwijk'?*
2. *In hoeverre wordt door de Coöperatieve WijkRaad een ontwikkeling in gang gezet waardoor er steeds (meer) betere besluiten binnen de wijk (kunnen) worden genomen?*

1.2 Onderzoeksopzet

Om een betrouwbaar antwoord kunnen geven op de geformuleerde onderzoeksvragen hebben we naast een procesevaluatie en een resultaatsmeting ook gebruik gemaakt van de

---

¹ Voor meer informatie over de CWR, zie: <http://cooperatiewijkraad050.nl>

² Deze basisevaluatie heeft betrekking op hetgeen in ieder geval moet worden onderzocht om inzicht te verkrijgen in de uitvoering en de resultaten van de CWR ("need to know").

methode Realist Evaluation van Pawson en Tilley.³ Hiermee wordt niet alleen duidelijk of een interventie werkt, maar juist ook waarom de beoogde resultaten al dan niet zijn behaald c.q. welke mechanismen hierbij een rol spelen. De aanpak en uitkomsten hiervan zullen we in deze paragraaf als eerste bespreken. Vervolgens gaan we in op de wijze waarop we de resultaatsmeting en de procesevaluatie hebben uitgevoerd. De resultaten daarvan worden respectievelijk in hoofdstuk 2 en 3 gepresenteerd.

1.3 Realist Evaluation

De methodologie van Realist Evaluation is erop gericht te begrijpen op welke wijze de interventie (in dit geval de CWR) het gedrag probeert te veranderen en welke situatie geschikt is om deze verandering teweeg te brengen.⁴ Ook is de methode een goed en gedegen alternatief wanneer het moeilijk of onmogelijk is een goede controlegroep samen te stellen. Ook in die gevallen blijkt het mogelijk betrouwbare conclusies te kunnen trekken over de werkzaamheid van de interventie op basis van de onderzoeksresultaten.

Bij Realist Evaluation proberen we er achter te komen via welke mechanismen een gedragsverandering tot stand kan komen.⁵ De exacte werking van deze mechanismen berust op theoretische aannames. Voor de reconstructie van de interventielogica is het van belang de aannames en hypothesen te achterhalen waaruit duidelijk wordt hoe de interventie geacht wordt te werken.⁶ Het gaat om het in kaart brengen van de 'als-dan' redenering van de initiatiefnemers die ten grondslag ligt aan de interventie.⁷

Vaststellen doel van de CWR

Belangrijk bij een interventie, en daarom ook bij de evaluatie van de CWR, is dat duidelijk is wat het doel ervan is. Aan de CWR zijn twee basisdoelen verbonden waarop ons onderzoek zich heeft gericht:

1. Er worden **goede besluiten** door de CWR genomen voor de Oosterparkwijk (**resultaat**).
2. Er wordt **een ontwikkeling in gang gezet en onderhouden** waardoor er **steeds betere besluiten** voor de wijk kunnen worden genomen (**proces**).

Het eerste doel is een 'stip op de horizon'; het **resultaat** waar de CWR naar streeft. In hoeverre wordt dat 'meetbaar' bereikt? Het tweede doel heeft betrekking op de weg naar het resultaat; de inrichting van het **proces** van de CWR. Lukt het tijdens de looptijd van het experiment om

---

³ Pawson, R., N. Tilley (1997). Realist Evaluation. Sage, London.

⁴ Idem.

⁵ Glebbeek, A.C. en E. Sol (2014). The evaluation of re-employment programmes. Between impact assessment and theory-based approaches. In: Oxford Handbooks Online, June 2014. Forthcoming in Handbook of Job Loss and Job Search, Oxford University Press.

⁶ Bieleman, B., M. Boendermaker, R. Nijkamp en J. Snippe (2012) Dwars door verbanden. Evaluatie pilot aanpak multiprobleemgezinnen stad Groningen. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam. Boendermaker, M., J. Snippe, A. Kruize, B. Bieleman (2015). Kansen met beleid. Beleidsreconstructie en evaluatiekader modernisering kansspelbeleid. St. INTRAVAl, Groningen-Rotterdam.

⁷ Knaap, P. van der (2010). Veiligheidsbeleid: onderbouwd en effectief? De meerwaarde van beleidstheorieën voor beleid en beleidsevaluatie. In: Tijdschrift voor veiligheid, 9 (1).

de voorwaarden en omstandigheden te optimaliseren die nodig zijn om goede besluiten voor de wijk te kunnen nemen?

Goede besluiten en de weg er naar toe

Allereerst zijn we nagegaan hoe 'goede besluiten' moeten worden gedefinieerd. Als duidelijk is wat wordt beoogd komt de volgende stap: hoe kan dat resultaat worden bereikt? Hoe moet de interventie eruit komen te zien? Hiervoor hebben we interviews gehouden met de initiatiefnemers en relevante documenten verzameld en bestudeerd.

Interviews opstellers

We hebben in coproductie met de initiatiefnemers de interventielogica gereconstrueerd. In gesprekken met hen zijn we onder andere de definitie van goede besluiten, de aanpak, de overwegingen, de achterliggende gedachten en de voornaamste mechanismen van de interventie nagegaan.

Bestuderen relevante documenten

Daarnaast hebben we in wetenschappelijke literatuur naar argumenten en tegenargumenten gezocht voor de aannames die zijn gedaan. Tevens zijn we verder nagegaan of de CWR in potentie tot de beoogde resultaten zou kunnen leiden.⁸

Interventielogica

Met behulp van de resultaten van de interviews met de initiatiefnemers van de CWR en de documentstudie hebben we de reconstructie van de interventielogica nader ingevuld. We stellen vast dat aan de grondslag van een goed besluit (één van de hoofddoelen van de CWR) een drietal dimensies ten grondslag liggen: een statistische, een deliberatieve en een ervaringsdimensie. Om deze dimensies te kunnen realiseren, zijn verschillende kenmerken (voor het resultaat) en stimulators (in het proces) van belang.

Statistische dimensie

De eerste dimensie die we onderscheiden is de statistische dimensie. Deze dimensie gaat ervan uit dat de kans dat de CWR een andere beslissing neemt dan de wijk zou hebben genomen acceptabel klein is, omdat de CWR is samengesteld door loting én omdat voor belangrijke beslissingen een eveneens geloot panel van 400 wijkbewoners wordt geconsulteerd. De statistische dimensie bepaalde de noodzaak van het wijkpanel. De onderstaande kenmerken en stimulators hebben dan ook betrekking op de CWR en het wijkpanel samen.

Kenmerken:

- CWR vormt een goede afspiegeling (representatie c.q. vertegenwoordiging) van de wijk.
- Genoeg CWR-leden betrokken.
- Veel verschillende (groepen) burgers betrokken.
- Voldoende minder actieve burgers betrokken.

---

⁸ Pater, C.J., H.W. Sligte en E. van Eck (2012). Verklarende evaluatie. Een methodiek. Kohnstamm Instituut, Amsterdam.

Stimulators:

- Diversiteit: De samenstelling van de CWR is divers wat betreft het type leden (opleiding, leeftijd, inkomen, waar zij wonen in de wijk). Hierdoor zijn er veel verschillende meningen aanwezig, ook afwijkende en kritische meningen.

In het ontwerp van de CWR zijn de volgende aspecten expliciet opgenomen om de kenmerken van de statistische dimensie te realiseren:

- De CWR is samengesteld door **loting**; de 11 wijkbewoners in de CWR kunnen zich er niet voor aanmelden en worden niet gekozen. Zij worden in plaats daarvan 'ingeloot'. Elke wijkbewoner heeft daardoor een even grote kans om in de CWR te komen. De beslissing om al dan niet daadwerkelijk zitting te nemen in de CWR is aan de ingelote wijkbewoners zelf.
- Voor belangrijke beslissingen kan door de CWR gebruik worden gemaakt van een **wijkpanel**; het wijkpanel kan door de CWR (digitaal) worden geconsulteerd over zaken die de wijk aangaan. Ook de wijkbewoners in het wijkpanel (maximaal 400) worden ingeloot.

Deliberatieve dimensie

De tweede onderscheiden dimensie is de deliberatieve dimensie. Deze dimensie representeert de noodzaak dat de door de CWR genomen besluiten weloverwogen zijn. Hieraan wordt tegemoetgekomen als er voldoende van gedachten is gewisseld, er voldoende kennis is verzameld voordat een besluit wordt genomen en dat de kennis die ten grondslag ligt aan besluiten voldoende is afgewogen.

Kenmerken:

- Voldoende overleg.
- Genoeg kennis verzameld over het onderwerp.
- Voor- en tegenargumenten zijn goed afgewogen.

Stimulators:

- Gelijkheid: Alle CWR-leden (zowel bewoners als gemeenteraadsleden) hebben evenveel ruimte en mogelijkheden om hun opvattingen, verlangens en behoeften te formuleren.
- Oprechtheid: Deelnemers zijn zo eerlijk mogelijk over relevante informatie, hun standpunten, meningen, ervaringen, belangen, verlangens, twijfels, et cetera.
- Vrijheid: Er is geen sprake van sociale druk, intimidatie, chantage, omkoping, of andere drukmiddelen die mensen tegenhouden oprecht deel te nemen aan de CWR.
- Rationaliteit: Deelnemers reageren inhoudelijk op de inbreng van de andere deelnemers en geven elkaar rationele en begrijpelijke redenen (rechtvaardigingen) voor hun standpunten. Alle relevante argumenten worden door de deelnemers evenveel overwogen.
- Groepsomvang: De groepen waarin gedelibereerd worden zijn niet te groot, en niet te klein.

Ervaringsdimensie

De derde en laatste dimensie die we onderscheiden is de ervaringsdimensie. Deze dimensie houdt in dat de beslissingen die door de CWR worden genomen alsmede de

wijze waarop het besluitvormingsproces plaatsvindt als legitiem worden ervaren. Zo ontstaat er empathie voor de beweegredenen van andere burgers, de besluitvorming binnen de CWR en voor de besluitvorming binnen de gemeente(raad).

Kenmerken:

- Wijkbewoners kunnen zich vinden in de meeste besluiten.
- Wijkbewoners begrijpen waarom bepaalde besluiten zijn genomen.
- Wijkbewoners hebben het gevoel dat ze bij het nemen van besluiten invloed hebben gehad op de totstandkoming daarvan (of hadden kunnen hebben).
- Wijkbewoners kunnen begrip opbrengen voor de meeste besluiten (ook als ze het er niet mee eens zijn).

Stimulatoren:

- Interne transparantie: De deelnemers begrijpen de omstandigheden waarin de CWR opereert. Ze begrijpen het doel, het onderwerp en wat er met de resultaten gebeurt. De positie en rol van de CWR en haar leden is duidelijk.
- Externe transparantie: De rest van de wijk (zowel bewoners als instanties) en de gemeenteraad begrijpen de opzet en rol van de CWR, weet hoe zij deel uit kunnen maken van het besluitvormingsproces en heeft inzicht in hoe de CWR tot haar oordeel is gekomen.
- Interactie wijk: Er is sprake van een goede interactie tussen CWR en de rest van de wijk. De CWR werkt samen met andere partijen in de wijk, de wijk levert input aan de CWR en neemt tegelijkertijd kennis van de werkzaamheden van de CWR.
- Interactie wijkpanel: Er is sprake van een goede interactie tussen CWR en het wijkpanel. De CWR raadpleegt het wijkpanel om behoefte uit de wijk op te halen en besluiten te legitimeren.

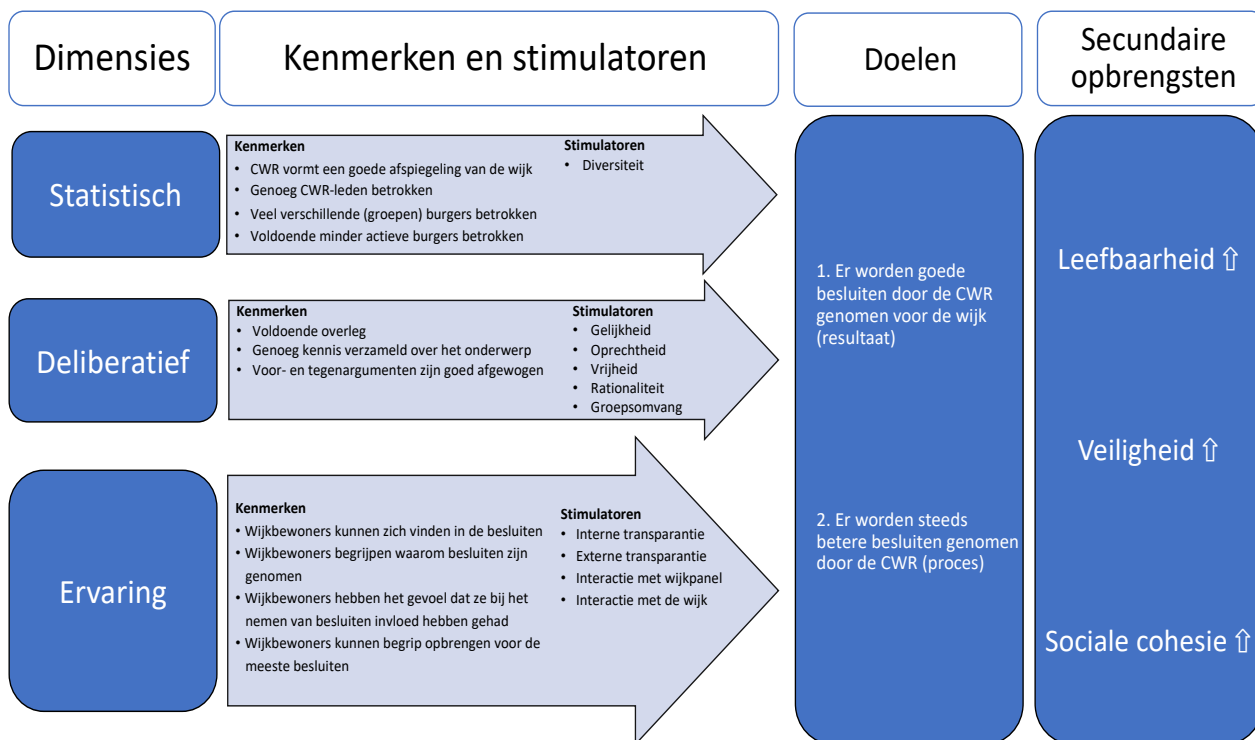
Secundaire opbrengsten in de wijk

Als alle drie dimensies worden gerealiseerd, zullen zich naar verwachting positieve opbrengsten in de wijk voordoen op het gebied van leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie. Daarom zijn ook deze overkoepelende uitkomsten meegenomen in de interventielogica. We merken hierbij wel op dat deze aspecten in de wijk door vele zaken - en niet alleen door de CWR - kunnen en zullen worden beïnvloed. Bovendien zijn deze opbrengsten niet het primaire doel van de CWR. We spreken daarom van 'secundaire opbrengsten'.

Resumé

In figuur 1 is schematisch de interventielogica weergegeven die als basis dient voor ons onderzoek.

Figuur 1 Schematische weergave interventielogica

1.4 Resultaatmeting

In deze paragraaf zetten we uiteen hoe we hebben gemeten in hoeverre de belangrijkste doelstelling van het project de Coöperatieve Wijkraad is behaald. Hiervoor hebben we een 0-, 1- en 2-meting uitgevoerd. Doel van de metingen is om na te gaan of de eerste doelstelling van de CWR - “Er worden **goede besluiten** door de CWR genomen voor de Oosterparkwijk.” - is gerealiseerd. Daarbij geldt dat een goed besluit van de Coöperatieve WijkRaad een **zo democratisch mogelijk** besluit is. Democratisch betekent hier: een besluit genomen door **de meeste mensen** (veel en divers) **na het beste overleg**.

Responsgroepen

De resultaatmeting is afgenomen bij twee verschillende bij het onderzoek betrokken groepen:

1. Leden van de Coöperatieve Wijkraad én leden van het Wijkpanel.
2. Een representatieve groep inwoners van de Oosterparkwijk (18 jaar en ouder).

Meetbaar maken van de (sub)doelen van de Coöperatieve wijkraad.

Voor de resultaatmeting is gebruik gemaakt van een vragenlijst. Daarbij hebben we drie dimensies onderscheiden die gelieerd zijn aan het criterium (doel) van de ‘goede besluiten’: de statistische, de deliberatieve en de ervaringsdimensie. Aan die dimensies ontleden we meerdere stellingen die we hebben getoetst in de resultaatmeting. Daarnaast zijn nog stellingen voorgelegd (7) over het wonen in de Oosterparkwijk, stellingen (6) over het contact tussen verschillende groepen wijkbewoners en stellingen (3) omtrent participatie in de buurt. Hiermee zijn de secundaire opbrengsten (leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie) gemeten.

Respons

De respons op de vragenlijst staat vermeld in tabel 1. Met name de respons van 10% van de wijkbewoners op de vragenlijst (2-meting) of minder valt tegen. Het ophogen van de steekproef (van 1.000 bij de 0-meting naar 2.000 en 3.000 op respectievelijk de tweede en derde meting) had tot gevolg dat het aantal ingevulde vragenlijsten toenam. Het responspercentage bleef min of meer gelijk. Zelfs bij de derde meting toen de CWR wat meer bekendheid in de wijk had verworven en een door de burgemeester ondertekende brief werd gestuurd, nam de respons nauwelijks toe.

De respons van de leden van de CWR en het wijkpanel ligt beduidend hoger. Zij zijn ook meer betrokken bij de CWR. Voor de 0-meting zijn 245 personen benaderd, het aantal leden dat op het moment van toetsing deel uitmaakte van de CWR en het wijkpanel. De vragenlijsten zijn voor de 1- en 2 meting verstuurd naar respectievelijk 410 en 419 personen verstuurd.

De relatieve hoge respons op de 0-meting heeft misschien te maken met het feit dat leden van wijkraad en wijkpanel vrijwel meteen nadat ze hadden ingestemd met hun lidmaatschap een uitnodiging kregen voor de 0-meting. Het omgekeerde effect zien we bij de derde meting: wijkpanelleden voelen zich op een gegeven moment waarschijnlijk toch wat minder verbonden met de CWR. Ook was er sprake van 'technische non-respons'; leden van het wijkpanel waren bijvoorbeeld al verhuisd (zonder zich af te melden voor het panel).

Tabel 1 Responsoverzicht enquêtes resultaatmeting

	<i>CWR en leden wijkpanel</i>	<i>Wijk</i>
0-meting	155 van de 245 (59%)	90 van de 1.000 (9%)
1-meting	123 van de 410 (30%)	133 van de 2.000 (7%)
2-meting	85 van de 419 (20%)	310 van de 3.000 (10%)

Descriptieven

We hebben de respondenten naar een aantal achtergrondkenmerken gevraagd. Achtereenvolgend geven we verdeling naar leeftijd/ geslacht, het opleidingsniveau en een indeling naar belangrijkste bezigheden (werk/ studie) van de respondenten. We kijken eerst naar de leeftijden van de respondenten. De respondenten uit de groep Wijkbewoners zijn gemiddeld iets jonger dan die in de CWR en het wijkpanel.

Tabel 2 Indeling naar leeftijd en geslacht van de respondenten

	<i>CWR en leden wijkpanel</i>			<i>Wijk</i>		
	man	vrouw	totaal	man	vrouw	totaal
<25	3%	-	1	5%	13%	28
25-45	27%	35%	23	42%	39%	117
45-65	39%	43%	30	34%	30%	93
>65	30%	23%	19	19%	18%	54

In de tabel 3 vergelijken we het opleidingsniveau van beide respondentgroepen. Er zijn geen grote verschillen in opleidingsniveau tussen de respondentgroepen. Als we kijken naar de belangrijkste dagelijkse bezigheden van de respondenten, valt op dat in de responsgroep van de wijkbewoners wat meer studenten zitten en wat minder pensioengerechtigden.

Tabel 3 Opleidingsniveau van de respondenten

	<i>CWR en leden wijkpanel</i>	<i>Wijk</i>
geen	-	2%
lagere school	-	3%
lbo	8%	3%
mavo/ vmbo	8%	7%
mbo	8%	6%
havo/ vwo	10%	17%
hbo	30%	32%
wo	27%	24%
onbekend	7%	5%

In tabel 4 zien we de percentages man/vrouw en leeftijdscategorieën voor respectievelijk wijk, het Wijkpanel, de respons op de laatste vragenlijst vanuit respectievelijk het Wijkpanel en de wijk.

Tabel 4 Vergelijking totalen en respons wijk en wijkpanel

	Totaal		Respons	
<i>Leeftijd mannen</i>	Wijk	Wijkpanel	Wijkpanel	wijk
<25	26%	11%	3%	5%
25-45	45%	44%	27%	42%
45-65	20%	32%	39%	34%
>65	9%	13%	30%	19%
	Totaal		Respons	
<i>Leeftijd vrouwen</i>	Wijk	Wijkpanel	Wijkpanel	wijk
<25	26%	8%		13%
25-45	44%	53%	35%	39%
45-65	20%	34%	43%	30%
>65	10%	5%	23%	18%
	Totaal		Respons	
<i>Geslacht</i>	Wijk	Wijkpanel	Wijkpanel	wijk
Man	48%	52%	46%	41%
Vrouw	52%	48%	54%	59%

Leeftijd/geslacht

Als we kijken naar deelname aan het Wijkpanel, dan zijn dat vooral 'oudere' mannen (ouder dan 45) en vrouwen tussen 25 en 65 jaar. Jongeren (18-25) lijken niet zoveel op te hebben met deelname aan het Wijkpanel. Als ze al in het Wijkpanel zitten hebben ze relatief weinig belangstelling om vragenlijsten in te vullen. De respons vanuit de wijk lijkt meer op de populatie qua leeftijd zoals we die in de wijk aantreffen dan de respons vanuit het Wijkpanel. Zo is bij de respons van het Wijkpanel 66% van de vrouwen ouder dan 45 jaar. In de wijk zelf ligt dit percentage op 30%.

Geslacht

Als we kijken naar geslacht zien we dat in de Oosterparkwijk iets meer vrouwen (52%) wonen dan mannen (48%). Bij de deelnemers aan het Wijkpanel liggen die percentages net omgekeerd. Vanuit dat Wijkpanel vullen meer vrouwen dan mannen de aangeboden vragenlijst in. Dat aandeel vrouwen ligt bij de respons uit de wijk nog weer wat hoger.

1.5 Procesevaluatie

Het belangrijkste doel van de procesevaluatie is samen met de CWR onderzoeken en vaststellen wat het beste werkt in de Oosterpark om het **proces** van het nemen van **goede besluiten** voor de wijk te optimaliseren. Aan de CWR lag nog geen in beton gegoten methodiek ten grondslag. De hoofdlijnen waren helder, maar hoe een en ander moet worden ingekleurd was bewust nog niet ingevuld. Door het terugkoppelen van de onderzoeksbevindingen kon de procesevaluatie bijdragen aan de ontwikkeling van de methodiek van de CWR. Voor de procesevaluatie zijn verschillende werkzaamheden verricht.

Respons loting CWR en wijkpanel

Voor de CWR zijn gedurende de periode van het experiment 174 wijkbewoners ingeloot (zie figuur 2). Daarvan bleken 26 in een straat te wonen waar al een bestaand CWR-lid woonde, waardoor zij niet deel konden nemen aan de CWR. De overige 148 bewoners zijn allen persoonlijk benaderd om in de CWR zitting te nemen. In totaal hebben 20 van deze bewoners (verspreid over de experimentperiode) 'ja' gezegd tegen deelname aan de CWR.

Figuur 2 Respons ingelote wijkbewoners CWR

Voor het inloten van het wijkpanel zijn twee steekproeven getrokken van elk 1.000 personen. Na het verwijderen van dubbelingen blijken in totaal 1.932 unieke personen te zijn benaderd voor het wijkpanel. Hiervan zijn 440 tot het panel toegetreden; een respons van 23%.

Interviews CWR-leden

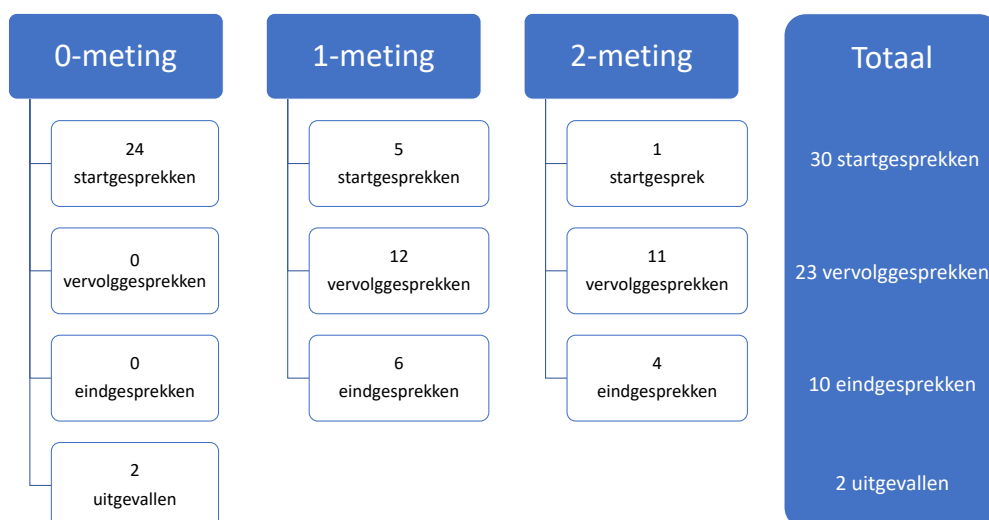
Bij alle CWR-leden - zowel de wijkbewoners als de gemeenteraadsleden – zijn face-to-face meerdere interviews afgenomen in de vorm van een informeel gesprek. Daarbij onderscheiden we drie soorten interviews c.q. gesprekken:

- Startgesprekken (voorafgaand aan de deelname van een CWR-lid): in dit gesprek wordt vooral ingegaan op de redenen die aspirant-leden van de CWR noemen om aan het experiment mee te doen en de verwachtingen die zij daarvan hebben.
- Vervolggesprekken (zo'n zes tot twaalf maanden na het vorige gesprek): in dit gesprek wordt met name aandacht besteed aan hoe het gaat en of de ervaringen van het CWR-lid overeenkomen met de verwachtingen.
- Eindgesprekken (bij beëindiging van deelname van een CWR-lid): in dit gesprek worden de ervaringen van het CWR-lid besproken en (vooral) wat de redenen zijn voor het beëindigen van deelname.

Respons interviews

In figuur 3 is schematisch weergegeven hoeveel interviews van elke soort bij elke meting zijn gehouden. Er zijn bij de 0-meting in totaal 26 mensen gesproken. Er zijn 24 startgesprekken gevoerd met aspirant CWR-leden. Met twee andere aspirant-leden zijn ook interviews gehouden, maar zij nam en uiteindelijk geen of maar zeer kort zitting in de CWR (uitval). Hierdoor hebben er geen vervolg- of eindgesprekken met deze leden plaatsgevonden, maar de informatie uit dit eerste gesprek is wel in het onderzoek meegenomen. Bij de 1-meting hebben we 23 personen gesproken (5 startgesprekken, 12 vervolggesprekken en 6 eindgesprekken). Bij de 2-meting hebben 16 interviews plaatsgevonden (1 startgesprek, 11 vervolggesprekken en 4 eindgesprekken).

Figuur 3 Responsoverzicht interviews procesevaluatie

Bijwonen bijeenkomsten wijkraad

In de wijkraad zitten wijkbewoners en raadsleden, die regelmatig bij elkaar komen. De onderzoekers zijn bij meerdere (zowel besloten als openbare) vergaderingen, kwartaaldagen en bijeenkomsten aanwezig geweest. Zo hebben wij een algemeen beeld kunnen verkrijgen van hoe de overleggen zijn ingericht en hoe het uitvoeringsproces in de praktijk is verlopen.

Interviews betrokkenen

Bij de in- en uitvoering van de CWR zijn naast de leden van de wijkraad meer personen betrokken. Enkele leden van de initiatiefgroep (actief in de voorbereidende fase van de CWR) alsmede ondersteuners van de CWR zijn daarom tijdens de in- en uitvoering van de CWR geïnterviewd. In de interviews zijn we ingegaan op hun ervaringen met het verloop van het experiment en hebben we aandacht besteed aan de vraag hoe zij oordelen over de CWR als methode voor meer en betere participatie en zeggenschap van wijkbewoners.

Dossierstudie

Naast het bijwonen van bijeenkomsten en het houden van (groeps)gesprekken hebben we ook de verslagen opgevraagd van de bijgewoonde en de andere overlegmomenten van de wijkraad en andere betrokkenen. De verslagen van de overlegmomenten en andere relevante documenten hebben ons van aanvullende informatie voorzien over hoe het proces verloopt.

2. RESULTAATMETING

Zoals genoemd in het vorige hoofdstuk moet de resultaatmeting uitwijzen in hoeverre het belangrijkste doel van de Coöperatieve Wijkraad – het nemen van **goede** besluiten – wordt bereikt. Voor dit doel zijn drie schalen ontwikkeld met elk een aantal items. Dit zijn:

1. **Statistische Schaal** (5 items): deze meet of er genoeg (en genoeg verschillende) groepen mensen betrokken worden bij het nemen van besluiten.
2. **Deliberatieve Schaal** (6 items): deze meet of er voldoende (goed) overleg heeft plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen.
3. **Ervaringsschaal**: (5 items): deze meet of wijkbewoners begrip hebben voor de uiteindelijk genomen beslissingen en de manier waarop de besluitvorming tot stand komt.

Secundaire opbrengsten in de wijk

Daarnaast hebben we 16 items opgenomen die vragen naar de ervaren leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie in de Oosterparkwijk. Deze hebben we meegenomen omdat, als we een positieve ontwikkeling zien met betrekking tot de drie bovengenoemde schalen, we ook een positieve ontwikkeling verwachten voor ervaren leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie. De opgenomen items betreffen 7 stellingen over de Oosterparkwijk, 6 stellingen over het contact tussen verschillende groepen bewoners en 3 over participatie in de buurt.

De uitkomsten van de drie metingen zijn te vinden in bijlage 1. In dit rapport vergelijken we de verschillen in de antwoorden op de nulmeting (begin van de CWR) en de derde meting (einde van het experiment). We gaan statistisch toetsen of de verschillen tussen nul- en derde meting significant zijn of niet. Dat betekent dat we kijken naar de kans dat de antwoorden van respectievelijk de CWR leden en de groep wijkbewoners die meedoen aan ons onderzoek gelden voor de gehele CWR en alle wijkbewoners. Als die kans groter is dan 90% noemen we zo'n uitkomst significant. De statistische toets die we gebruiken om dit vast te kunnen stellen, is de Chi-kwadrat toets.¹

2.1 De Statistische Schaal

'Genoeg (en genoeg verschillende) groepen mensen worden betrokken bij het nemen van besluiten in de wijk.'

De Statistische Schaal bestaat uit vijf stellingen:

Bij de besluiten die in de wijk worden genomen ...
<i>...worden voldoende wijkbewoners betrokken.</i>
<i>...wordt genoeg moeite gedaan om minder actieve wijkbewoners te vragen wat zij van een onderwerp vinden.</i>
<i>... is te weinig aandacht voor de mening van de wijkbewoners.</i>
<i>... wordt aan zoveel mogelijk verschillende mensen in de wijk om hun mening gevraagd.</i>
<i>... wordt ook geluisterd naar wijkbewoners die normaal niet zo snel op de voorgrond treden.</i>

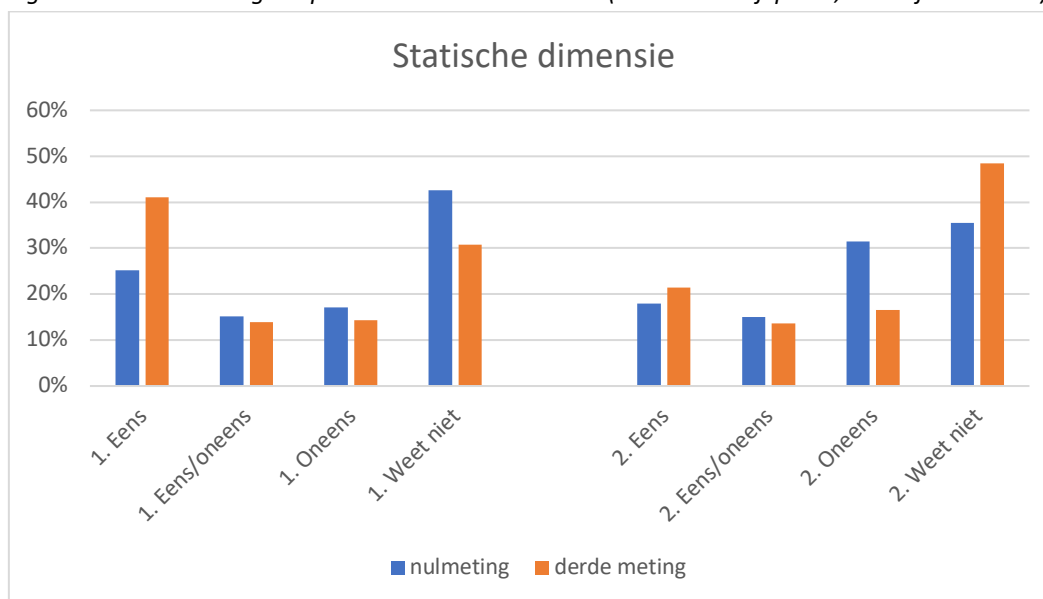
¹ Zie ook bijlage 2

De scores op de schaal komen tot stand door de scores op de vijf stellingen bij elkaar op te tellen² en te delen door vijf. Elke stelling krijgt dus hetzelfde gewicht mee. De gemiddelde score op de vijf stellingen bepaalt de score op de Statistische Schaal.

Scores op de Statistische Schaal

Als we de schaal gaan toetsen zien we onderstaand resultaat voor de combinatie CWR/Wijkpanel en voor de wijkbewoners. Het eerste oranje balkje (41%) in de figuur betekent dus dat gemiddeld genomen (over de vijf stellingen van de Statistische Schaal) 41% van de leden van de CWR/Wijkpanel het - op de 2-meting - eens was met de samengestelde score over de stellingen.

Figuur 2.1 Ontwikkelingen op de 'Statistische dimensie' (1= CWR + Wijkpanel, 2 = Wijkbewoners).

De verschillen tussen nul- en derde meting, zoals zichtbaar in figuur 1, zijn voor beide groepen (net) niet significant. Dit betekent dat de gevonden uitkomsten weliswaar tenderen in de gewenste richting, namelijk meer mensen zijn het bij de derde meting eens met de stellingen en minder mensen oneens, maar we weten niet 90% zeker dat dit geldt voor het hele CWR/Wijkpanel en/of alle wijkbewoners.

De scores op de nul- en derde meting van de vijf onderliggende stellingen zijn terug te vinden in bijlage 1. Als we bij deze stellingen verschillen vinden tussen de nul- en derde meting is dit aangegeven met een * (significant verschil $p < 0,1$) of ** (sterk significant verschil $p < 0,05$).³

² Sommige items moeten eerst gespiegeld worden voordat je ze bij een totaal kunt optellen. De zogenaamde negatief geformuleerde stellingen. Voor deze vijf items geldt dat voor stelling 3: 'Bij de besluiten die in de wijk worden genomen is te weinig aandacht voor de mening van wijkbewoners'.

³ Dat we bij sommige stellingen **wel** verschillen vinden tussen nul- en derde meting, en bij de schaal die op die stellingen is gebaseerd **niet**, is niet vreemd. Bij een schaalconstructie vinden we vaak iets minder variantie in scores dan bij de onderliggende stellingen. Je zou kunnen zeggen dat die varianties op de onderliggende stellingen in een schaalconstructie de neiging hebben 'een beetje tegen elkaar uit te middelen'.

2.2 De Deliberatieve Schaal

‘Heeft er voldoende (goed) overleg plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen?’

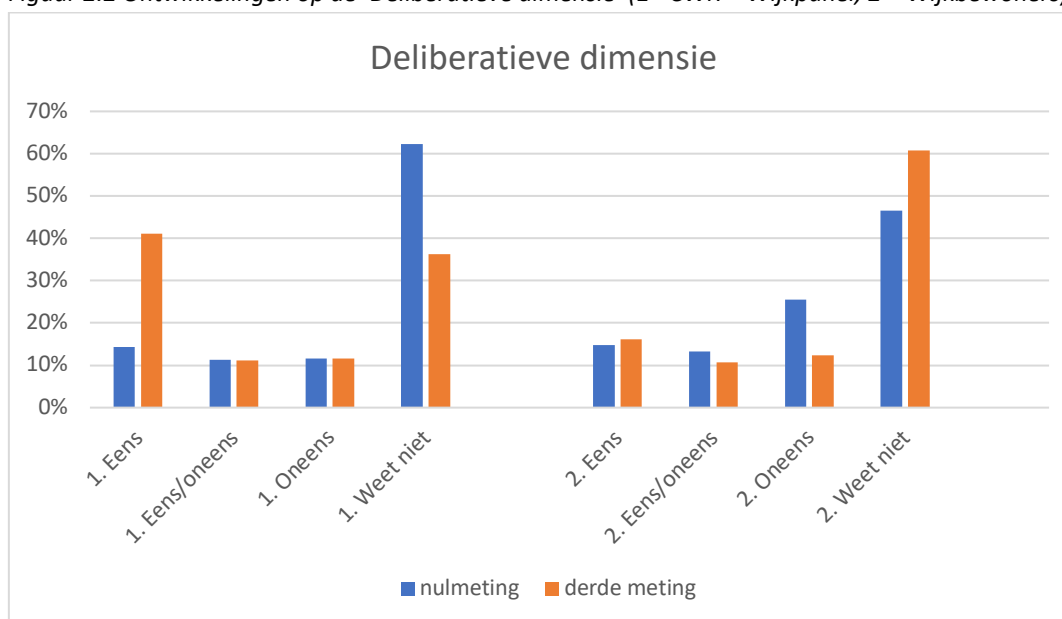
De Deliberatieve Schaal is gebaseerd op de volgende zes items:

Er worden in de wijk besluiten genomen...
...als er genoeg kennis over het onderwerp is verzameld.
... zonder dat er van verschillende kanten naar het onderwerp is gekeken.
... als de voors- en tegens van verschillende opties goed zijn doorgenomen.
... als er voldoende overleg is geweest over het onderwerp.
... zonder dat het onderwerp voldoende met de inwoners van de wijk is doorgesproken.
... als er moeite is gedaan om met zoveel mogelijk partijen over het onderwerp te spreken.

Scores op de Deliberatieve Schaal

Als we kijken naar de Deliberatieve Schaal zien we onderstaand resultaat voor de combinatie CWR/ Wijkpanel en de Wijkbewoners.

Figuur 2.2 Ontwikkelingen op de ‘Deliberatieve dimensie’ (1= CWR + Wijkpanel, 2 = Wijkbewoners).

De verschillen tussen nul- en derde meting zijn significant voor beide groepen ($p < 0,05$).

Dat betekent dat nu meer mensen vinden dat *“er voldoende (goed) overleg heeft plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen”* dan toen de Coöperatieve Wijkraad net was begonnen.

De verschillen tussen de uitkomsten bij de Wijkbewoners zijn kleiner dan die bij de CWR + Wijkraad. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat van de drie dimensies die zijn getoetst de deliberatieve (het beste overleg) het dichtste ligt bij de kern van wat de Coöperatieve Wijkraad beoogt, namelijk het nemen van goede besluiten.

2.3 De Ervaringsschaal

'Hebben betrokkenen begrip voor de uiteindelijk genomen beslissingen en de manier waarop de besluitvorming tot stand komt?'

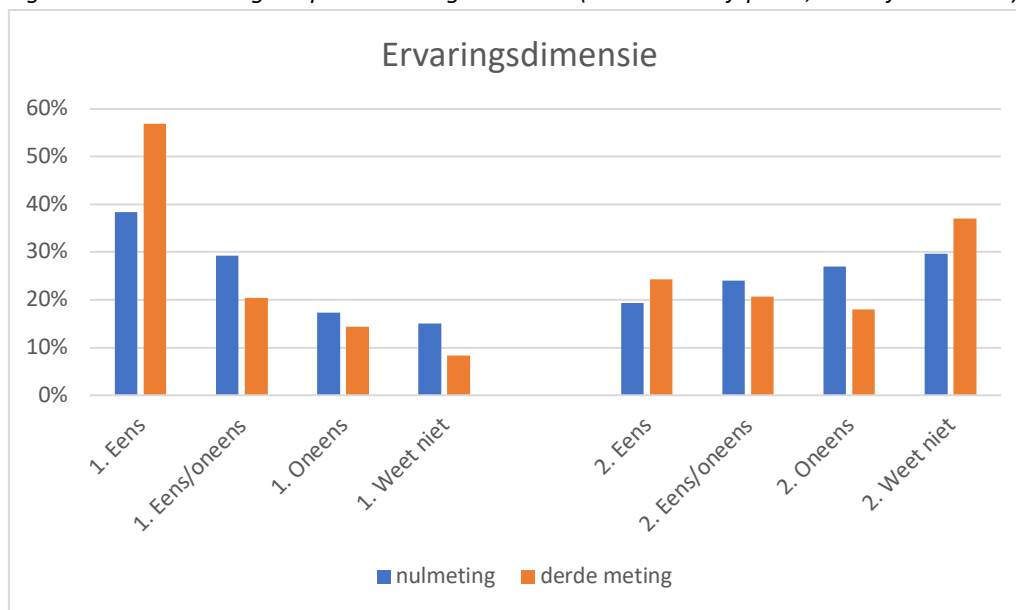
De Ervaringsschaal is gebaseerd op de volgende vijf items:

Voor de meeste besluiten in de wijk geldt dat ...
... ik me daar persoonlijk in kan vinden.
... ik niet begrijp waarom juist dat besluit is genomen.
... ik niet het gevoel heb dat ik er invloed op heb gehad (of had kunnen hebben).
... ik er begrip voor kan opbrengen, ook als ik het er niet mee eens ben.
... ik het geen goede beslissing voor de wijk vind.

Scores op de Ervaringsschaal

De verschillen tussen nul- en derde meting op de Ervaringsschaal staan vermeld in figuur 3.

Figuur 2.3 Ontwikkelingen op de 'Ervaringsdimensie' (1= CWR + Wijkpanel, 2 = Wijkbewoners).

De metingen laten geen significante verschillen zien voor de CWR/het Wijkpanel en ook niet voor de Wijkbewoners.

2.4 Secundaire maten Leefbaarheid en Sociale cohesie

In de vragenlijst zijn nog een aantal andere stellingen opgenomen. Het gaat hier om wat ook wel 'secundaire' of afgeleide maten worden genoemd. De reden hiervoor is dat we veronderstellen dat, als het de bewoners lukt om steeds betere besluiten voor de wijk te nemen, de leefbaarheid en de Sociale cohesie in de wijk ook zal toenemen. Dat gaan we testen door de scores op de meegenomen stellingen over Leefbaarheid en Sociale cohesie van de

derde meting te vergelijken met die van de nulmeting. Deze stellingen zijn overgenomen uit de enquête Leefbaarheid en Veiligheid die elke twee jaar in de hele gemeente wordt afgenomen.

Nu kunnen we twee zaken met elkaar vergelijken:

1. Zijn de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie in de Oosterparkwijk verbeterd? Verschil tussen nul- en derde meting.
2. Zijn de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie in de Oosterparkwijk meer verbeterd (of verslechterd) dan elders in de stad?

Deze paragraaf probeert op beide vragen een antwoord te geven.

2.4.1 Zijn de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie in de Oosterparkwijk verbeterd?

Leefbaarheid en Sociale cohesie 1. De Oosterpark is een prettige buurt/wijk.

Als we kijken naar de figuren op blad 17 tot en met blad 29 in bijlage 1, vinden we daar geen ondersteuning voor.

Voor één van de uitgevraagde stellingen vinden we wel een significant verschil. De leden van de CWR en het Wijkpanel zijn het in de derde meting vaker eens met de stelling “Ik heb weinig contact met andere bewoners in de buurt”. Een uitkomst die dus anders uitvalt dan we hadden verwacht.

Leefbaarheid en Sociale cohesie 2. De mate van contact tussen de verschillende bewonersgroepen in de wijk Oosterpark

We zien geen verschil in de mate van contact tussen de verschillende bewonersgroepen bij de nul- en derde meting.

Leefbaarheid en Sociale cohesie 3. Mate waarin mensen actief zijn in de buurt.

De scores op deze secundaire maat verschillen op de derde meting niet of nauwelijks met die van de nulmeting. Om die reden laten we alleen de percentages van de derde meting zien.

Aan de respondenten is gevraagd hoe vaak ze actief waren in de Oosterparkwijk.

Tabel 2.1 Hoe vaak heeft u zich in de afgelopen 12 maanden actief ingezet voor uw woonbuurt?

	CWR/WR	Wijkbewoners
Meerdere keren per week	4%	5%
Eén keer per week	3%	3%
Twee of drie keer per maand	11%	4%
Eén keer per maand	16%	7%
Minder dan één keer per maand	53%	53%
Weet niet	14%	28%

Op de vraag of respondenten zich in de toekomst wilden inzetten voor de buurt reageerden zij als volgt:

Tabel 2.2 Wilt u zich actief gaan (of blijven) inzetten voor uw woonbuurt?

	CWR/WR	Wijkbewoners
Ja, regelmatig	14%	9%
Ja, af en toe	62%	37%
Nee	15%	31%
Weet niet	9%	23%

De leden van de CWR/ de Wijkraad hebben iets meer de neiging zich actief te gaan of blijven inzetten. Tot slot vroegen wij de respondenten of ze zich verantwoordelijk voelden voor de buurt.

Tabel 2.3 Voelt u zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid in uw buurt?

	CWR/WR	Wijkbewoners
Ja	88%	73%
Nee	7%	13%
Weet niet	5%	14%

Met betrekking tot het zich verantwoordelijk voelen zien we geen verschuiving ten opzichte van beide vorige (nul- en eerste) metingen.

2.4.2 Zijn de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie in de Oosterparkwijk meer verbeterd (of verslechtert) dan elders in de stad?

Op dit moment zijn er nog niet echt recente cijfers van de enquête Leefbaarheid en Veiligheid binnen. De meest recente gegevens zijn verzameld in het najaar van 2018. De Coöperatieve Wijkraad was op dat moment krap aan een jaar actief.

Gemiddeld in de stad zien we in 2018 een lichte verbetering van de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie. Die verbetering blijft voor alsnog uit in de Oosterparkwijk. Dat geldt zowel voor de enquête Leefbaarheid en Veiligheid als ons eigen onderzoek onder buurtbewoners en CWR-leden. Het verdient aanbeveling op het moment dat de gegevens van de enquête van 2020 beschikbaar zijn nog eens naar de ontwikkeling in de Oosterparkwijk te kijken.

2.5 Conclusie Resultaatmeting

Puntsgewijs volgen hier de belangrijkste uitkomsten uit de resultaatmeting:

1. De resultaatmeting geeft een positief beeld te zien met betrekking tot het hoofddoel dat de Coöperatieve Wijkraad zich heeft gesteld:

“Er worden **goede** besluiten door de CWR genomen voor de Oosterparkwijk.”

Voor vrijwel alle stellingen die gedurende de looptijd van het experiment zijn voorgelegd aan de CWR en het Wijkpanel enerzijds en een steekproef van wijkbewoners anderzijds, geldt dat er een positieve tendens zichtbaar is richting de gewenste uitkomst. In een aantal gevallen is er sprake van een significante vooruitgang als we de derde meting vergelijken met de eerste (nulmeting).

2. De aan beide groepen respondenten voorgelegde stellingen vormen tezamen drie schalen die zijn gemeten op verandering over tijd:
  - **Statistische Schaal:** worden er genoeg (en genoeg verschillende) groepen mensen betrokken bij het nemen van besluiten.
  - **Deleberatieve Schaal:** heeft er voldoende (goed) overleg plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen.
  - **Ervaringsschaal:** hebben betrokkenen begrip voor de uiteindelijk genomen beslissingen en de manier waarop de besluitvorming tot stand komt.

Voor de Deliberatieve Schaal geldt dat er significant verschil ($p < 0,05$) tussen beide metingen is gevonden voor zowel CWR/ Wijkpanel als de Wijkbewoners. Dit is ook de belangrijkste van de drie schalen: inhoudelijk representeert die het meest het gestelde hoofddoel.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de **Secundaire maten Leefbaarheid** en **Sociale cohesie** constateren we het volgende:

Als we kijken naar de scores op Leefbaarheid en Sociale cohesie zien we bij de derde meting dat er nog geen positieve ontwikkeling zichtbaar is t.o.v. de nulmeting. In de gemeentelijke Leefbaarheid en Veiligheidsenquête zien we ook geen ontwikkeling m.b.t. deze scores voor de Oosterparkwijk in de periode 2018-2016.

Interessant is het wellicht om als de gegevens van 2020 beschikbaar zijn, die gegevens nogmaals te vergelijken met die uit de enquêtes voor de Coöperatieve Wijkraad. Dit omdat we dan gegevens hebben die qua tijdsspannen met elkaar matchen.

3. PROCES-EVALUATIE

Hieronder doen we verslag van de bevindingen over de procesevaluatie aan de hand van de drie onderscheiden dimensies statistisch, deliberatief en ervaring. In de interviews met de CWR-leden hebben we steeds achtereenvolgens de volgende onderwerpen behandeld: deelname aan de CWR; doelbereiking van de CWR; samenstelling van de CWR; overlegstructuur; het wijkpanel; en de samenwerking met de rest van de wijk. Met behulp van deze informatie is inzichtelijk gemaakt hoe het proces is verlopen en in hoeverre de doelen van de CWR daarmee worden bereikt. Ook bespreken we enkele niet voorziene neveneffecten en randvoorwaarden die naar voren zijn gekomen in de interviews.

3.1 Statistische dimensie

Zoals uiteengezet in het eerste hoofdstuk, bestaat het nemen van goede besluiten (hoofddoel van de CWR) uit drie dimensies. De eerste daarvan, de statistische dimensie, stelt dat de kans dat de CWR een andere beslissing neemt dan de wijk zou hebben genomen acceptabel klein moet zijn. Het kenmerk van deze dimensie is dat de CWR een goede afspiegeling vormt van de wijk. Met andere woorden, de CWR moet representatief zijn voor de wijk en andere bewoners bij het nemen van besluiten zien te betrekken.

We identificeren één stimulator (versterkende factor) voor de statistische dimensie, die hand in hand gaat met de representativiteit van de CWR, namelijk de diversiteit. Hoe meer divers de samenstelling van de CWR en het wijkpanel zijn qua achtergrond van de leden en hun zienswijzen, des te groter de kans is dat alle verschillende meningen uit de wijk ook ter tafel komen en de CWR een goede afspiegeling is van de wijk.

Loting

Het eerste aspect dat is opgenomen in het ontwerp van de CWR om alle perspectieven c.q. belangen in de wijk te vertegenwoordigen, is (volledig aselechte) loting. Door het toepassen van loting is de kans op deelname aan de CWR voor alle wijkbewoners gelijk. De uiteindelijke samenstelling van de CWR is erdoor, volgens de CWR-leden, erg divers geworden. Dit komt de representativiteit van de CWR ten goede. Het lotingssysteem heeft volgens de leden als grote voordeel dat de CWR niet bestaat uit wijkbewoners die zich al regelmatig inzetten voor de wijk. Vrijwel alle geïnterviewde CWR-leden geven aan dat zij zich hoogstwaarschijnlijk niet hadden aangemeld voor het experiment als niet voor het lotingssysteem was gekozen. Het feit dat zij zijn ingeloot en vervolgens persoonlijk (face-to-face) zijn benaderd heeft hen gemotiveerd om in de CWR zitting te nemen.

Groepsdynamiek

Dat de samenstelling van de CWR zeer divers is, maakt de CWR representatiever. Immers, een diverse groep wijkbewoners met verschillende achtergronden en meningen zijn in de CWR

vertegenwoordigd. De kans dat alle verschillende meningen uit de wijk ter tafel komen is hierdoor groter. Echter, intern hebben de verschillen tussen de CWR-leden (qua gedrag, opvattingen, normen en waarden) in enkele gevallen ook tot de nodige frictie en incidenten geleid. Er is een 'heftige groepsdynamiek' ontstaan, waardoor enkele leden nauwelijks meer met elkaar wilden samenwerken. Enkele CWR-leden geven aan dat dit wellicht voorkomen had kunnen worden door de groep elkaar eerst beter te laten leren kennen, alvorens inhoudelijk met elkaar in discussie te gaan. Naast de diversiteit van de CWR-leden speelt ook een rol dat aan het begin van het experiment het doel, de structuur en de rollen van wijkbewoners en gemeenteraadsleden niet duidelijk waren. Hier gaan we later in dit hoofdstuk nader op in.

Zelfselectie

Ondanks het feit dat de CWR een diverse groep is, zijn volgens de betrokkenen niet alle groepen uit de wijk vertegenwoordigd. Niet alle ingelote wijkbewoners wilden immers deelnemen aan de CWR. Dat niet alle groepen vertegenwoordigd zijn lijkt niet zozeer een gevolg van loting, maar van een gebrek aan draagvlak of betrokkenheid binnen specifieke groepen wijkbewoners. De geïnterviewde betrokkenen betwijfelen of alle groepen wel vertegenwoordigd zou zijn geweest bij gebruik van een ander (loting)systeem.

Bovenstaande illustreert het probleem van 'zelfselectie', waarvan sprake kan zijn bij volledig aselechte loting. Zelfselectie wordt in dit verband veroorzaakt doordat ingelote wijkbewoners nog steeds zelf de keuze hebben om al dan niet zitting te nemen in de CWR. Zij selecteren zichzelf, omdat zij immers niet tot deelname verplicht zijn. Als alle ingelote wijkbewoners 'ja' hadden gezegd tegen deelname, dan was de representativiteit van de CWR vrijwel per definitie gegarandeerd, maar in de praktijk zullen sommige mensen eerder zitting nemen in de CWR dan andere. Daardoor bestaat er enerzijds een kans dat een groep bewoners met specifieke kenmerken in de CWR zitting neemt (lijkt in dit experiment niet het geval te zijn) en anderzijds een kans dat een specifieke groep bewoners niet wil deelnemen (lijkt in dit experiment wel het geval te zijn).

Wijkpanel

Een tweede onderdeel om de representativiteit van de CWR te borgen betreft het zogenoemde wijkpanel. Het wijkpanel bestaat uit 400 wijkbewoners die net als de leden van de CWR (aselect) zijn ingeloot. De CWR kan het wijkpanel (digitaal) consulteren over zaken die de wijk aangaan. Het aantal van 400 wijkpanelleden is bewust gekozen, omdat dit (statistisch gezien) representatief is voor de gehele wijk. Deze redenering gaat echter alleen op als de samenstelling van het wijkpanel vergelijkbaar is met die van de gehele wijk en als de respons van het panel op vragen vanuit de CWR hoog genoeg is. Uit de resultaatmeting blijkt dat dit niet het geval is: de samenstelling van het wijkpanel wijkt af van de demografische kenmerken van de Oosterparkwijk en niet alle panelleden reageren op alle vragen.

Alhoewel alle betrokkenen het wijkpanel als een uiterst nuttig toetsingsinstrument beschouwen, geven zij aan dat het in de huidige samenstelling niet de representativiteit van de wijk voor de CWR kan waarborgen. Uit de interviews komen twee oplossingsrichtingen naar voren. De ene helft van de CWR-leden is van mening dat het wijkpanel alleen echt bruikbaar is

als het wordt gecombineerd met het 'de straat op gaan' om de wijk mee te nemen in het proces en derhalve de representativiteit te verhogen. Dat is in hun optiek tot op heden te weinig gedaan en zou dus in de toekomst meer moeten gebeuren. De andere helft van de CWR-leden geeft aan dat het in hun optiek juist niet de bedoeling is om zelf alle meningen te inventariseren in de wijk. Als het wijkpanel geen afspiegeling van de wijk is, dan zou daar in de toekomst op moeten worden bijgestuurd, zodat dit wel het geval is.

3.2 Deliberatieve dimensie

De tweede onderscheiden dimensie is de deliberatieve dimensie. Aan de hand van de ontstane overlegstructuur bespreken hoe deze dimensie is ingevuld. Vervolgens zoomen we in op enkele stimulators (versterkende factoren) van deze dimensie om beter te begrijpen waarom dit al dan niet het geval is. De stimulators hebben alle betrekking op hoe het overleg c.q. de deliberatie binnen de CWR heeft plaatsgevonden. Als in een overleg sprake is van gelijkheid, oprechtheid, vrijheid en rationaliteit in combinatie met een adequate groepsomvang (niet te groot en niet te klein), dan kan optimale deliberatie plaatsvinden.

Gekozen overlegstructuur

De wijze waarop overleg c.q. deliberatie plaatsvindt om tot goede besluiten voor de wijk te komen is niet vooraf vastgelegd. Er is wat dat betreft geen blauwdruk; de CWR heeft de vrijheid gekregen zelf te beslissen over de te hanteren overlegstructuur, met als spelregels dat de bijeenkomsten openbaar zijn en dat het voorzitterschap één van de wijkbewoners ten deel valt. Uiteindelijk is binnen deze kaders overlegstructuur op basis van vergaderingen ontstaan; in de beginperiode nog besloten en later - conform spelregels - openbaar. Bij de openbare vergaderingen mogen wijkbewoners en andere belangstellenden aanwezig zijn en inspreken. Buiten de vergaderingen om wordt gewerkt in werkgroepen. De vergaderfrequentie betrof aanvankelijk één keer in de twee week, maar is later verlaagd naar één keer per maand. Naast de reguliere 'grote' vergaderingen kent de CWR ook - later geïntroduceerde - werkgroepen (bestaande uit enkele leden van de CWR) die buiten de vergaderingen om aan specifieke thema's werken. Zo zijn er werkgroepen voor 'verkeer', 'milieu' en 'communicatie'.

Vergadering

De overlegstructuur is volgens vrijwel alle betrokkenen 'formeel' geworden. Ondanks dat er geen regels waren over hoe de CWR zou moeten overleggen is al vrij snel gekozen voor de vorm van een (openbare) vergadering met een agenda en een voorzitter. Over of dit een goede keuze is geweest zijn de meningen verdeeld. Volgens sommige CWR-leden is dit een goede keuze. De eerste bijeenkomsten verliepen chaotisch. Die situatie is opgelost door een strak formeel en gestructureerd proces in te richten. Andere CWR-leden vinden de structuur te formeel. Zij geven aan het jammer te vinden dat de CWR een 'mini-gemeenteraad' is geworden voor de wijk. Het maakt van de CWR volgens hen een instituut zoals elk ander overheidsorgaan.

Enkele wijkbewoners merken op dat mede door de aanwezigheid van gemeenteraadsleden snel is teruggegrepen op een traditionele c.q. formele manier van besluitvorming, namelijk een

(openbare) vergadering. Sommige CWR-leden vinden dat niet 'per sé verkeerd', maar vragen zich af welke overlegvorm was ontstaan als er alleen wijkbewoners in de raad hadden gezeten. Daarentegen zeggen andere wijkbewoners dat de CWR dan waarschijnlijk nog steeds geen structuur had gehad en dat er wellicht (nog) meer persoonlijke geschillen tussen wijkbewoners waren ontstaan. Zij hechten grote waarde aan de houvast die een meer formele vergadering biedt.

Introductie werkgroepen

De introductie van 'werkgroepen' is volgens de meeste CWR-leden een goede zet geweest. De werkgroepen bestaan uit een beperkt aantal CWR-leden die buiten de vergaderingen om bij elkaar komen om een specifiek onderwerp te behandelen. Er zijn onder andere werkgroepen voor 'verkeer', 'milieu' en 'communicatie' ingesteld. De werkgroepen koppelen hun voortgang bij de openbare vergaderingen terug aan de andere CWR-leden. Het is volgens de meeste CWR-leden een goede manier om sneller tot concrete acties te komen. Wel wordt hierbij opgemerkt dat er bij de terugkoppeling tijdens de 'grote' vergadering soms frictie ontstaat, als blijkt dat werkgroepen geen verslag hebben gemaakt van hun overleg en gedane acties.

Ondanks dat de meeste betrokkenen positief zijn over de introductie van werkgroepen, benoemen zij ook een keerzijde. Het verzamelen van kennis en het overleg over mogelijke oplossingen vindt vooral plaats binnen de werkgroepen. Daardoor is het op goede wijze delen van informatie tijdens de grote vergaderingen van groot belang. In theorie bereiden de werkgroepen samen met de wijk een besluit voor en komen zij tijdens de grote vergadering met een voorstel en bijbehorende argumentatie. Op basis hiervan kan een besluit worden genomen door de voltallige CWR. In de praktijk liet de informatiedeling en argumentatie vanuit de werkgroepen doorgaans te wensen over, aldus de CWR-leden, waardoor besluiten moeizamer of niet konden worden genomen.

Vergaderfrequentie

In eerste instantie wordt door de CWR tweewekelijks vergaderd. De vergaderingen worden gehouden in de avonden en duren ongeveer twee uur. Bij de eerste vervolgmeting blijkt dat enkele CWR-leden niet tevreden zijn over de tweewekelijkse vergaderfrequentie. In hun optiek zou er ook minder frequent kunnen worden vergaderd. Zij stellen dan dat de tweewekelijkse vergaderingen veel tijd kosten, hetgeen ten koste gaat van de contacten met andere wijkbewoners. Ook zijn er doorgaans veel afwezigen, waardoor vaak geen besluiten kunnen worden genomen. Niet alle CWR-leden zijn het hier mee eens. Voorstanders van de oorspronkelijke (hogere) vergaderfrequentie vinden dat door regelmatig te vergaderen juist vaart in de verschillende processen kan worden gehouden. Zij lijken veel waarde te hechten aan de informatiedeling tijdens de reguliere vergaderingen.

Op basis van de vergaderfrequentie - ten minste één keer per maand - kan worden vastgesteld dat er, in elk geval qua kwantiteit, voldoende overleg heeft plaatsgevonden. Ook het feit dat er later werkgroepen zijn geïntroduceerd - waarvan de meesten buiten de vergaderingen om gemiddeld tweewekelijks met elkaar overleg hadden - maakt dat dit kenmerk van de

deliberatieve dimensie lijkt te zijn gerealiseerd. Later in dit hoofdstuk, als we ingaan op de stimulators voor deliberatie, zetten we uiteen dat dit niet per sé betekent dat het overleg ook kwalitatief goed is geweest.

Besluitvormingsproces

Uit de interviews met de CWR-leden blijkt dat het nemen van beslissingen vaak lang duurt en dat zij het besluitvormingsproces als 'stroperig' en 'traag' ervaren. Dat heeft volgens hen enerzijds te maken met de afspraak die is gemaakt om alle informatie te delen door het 'op schrift' te zetten. Er gaat vaak veel tijd verloren voordat er over een plan een beslissing kan worden genomen. Anderzijds is in de spelregels van de CWR opgenomen dat beslissingen alleen kunnen worden genomen nadat er over is gestemd. De stemming kan alleen plaatsvinden als minstens de helft van de CWR-leden aanwezig is, waarvan ten minste drie gemeenteraadsleden. Als er niet genoeg aanwezigen zijn, wordt de stemming doorgeschoven naar de volgende vergadering.

Doordat alle informatie in theorie op schrift beschikbaar is en er een minimaal aantal CWR-leden aanwezig moet zijn om een besluit te kunnen nemen, kan worden beredeneerd dat er genoeg CWR-leden bij een besluit worden betrokken of - in ieder geval - betrokken hadden kunnen zijn. In de praktijk blijkt echter dat lang niet alle werkgroepen hun acties op papier zetten en dat de verslagen van die dat wel doen om verschillende redenen niet altijd worden geraadpleegd door de andere leden. Dit ondermijnt tevens het kenmerk van de deliberatieve dimensie dat er voldoende kennis over een onderwerp is verzameld op basis waarvan een goed besluit kan worden genomen. Immers, als informatie van de werkgroepen niet goed wordt gedeeld, is de kennis niet bij iedereen voorhanden bij het nemen van een besluit.

Loting en openbaarheid vergaderingen

Door het toepassen van loting hebben niet alleen burgers die zich al regelmatig inzetten voor de wijk zitting in de CWR genomen, maar zijn ook andere (normaliter minder actieve) burgers bij de besluitvorming betrokken geraakt. Met de openbaarheid van de vergaderingen is tevens geprobeerd om andere minder actieve burgers te betrekken bij de besluitvorming, maar dit lijkt minder succesvol te zijn geweest. De mogelijkheid tot inspraak is wel aan alle andere wijkbewoners geboden, maar het aantal andere wijkbewoners dat bij de openbare vergaderingen aanwezig was, bleek doorgaans niet hoog. Als wijkbewoners een bezoek brachten aan de CWR, dan was dit volgens de CWR-leden vrijwel altijd met een persoonlijke hulpvraag¹ en niet vanuit algemene betrokkenheid bij de wijk. De meeste andere bezoekers van de openbare vergadering waren leden van in de wijk actieve organisaties of instanties, geïnteresseerde journalisten of betrokken onderzoekers.

Enkele leden benoemen als punt van zorg dat zij soms het idee krijgen dat de CWR een verkapt 'subsidieloket' is geworden. Zij geven aan dat de wijkbewoners die de CWR in het eerste jaar wel hebben weten te vinden, vooral op zoek zijn naar financiële ondersteuning voor een initiatief. Bij vergaderingen worden volgens enkele CWR-leden met grote regelmaat

---

¹ Voorbeelden hiervan zijn diverse subsidieaanvragen, vragen over het veranderen van een parkeervergunning, vragen over een vergunning voor een oliebolleakraam en een verzoek voor het met nieuw graszaad inzaaien van een groenperk.

subsidieaanvragen behandeld. Volgens hen heeft dit te maken met het feit dat er bij de uitrol van de CWR veel nadruk is gelegd op het budget van €200.000,- waar de CWR zeggenschap over heeft. De leden die dit aandachtspunt benoemen vinden het verstrekken van subsidies aan wijkinitiatieven absoluut een goede zaak, maar zijn van mening dat de CWR niet uitsluitend daarvoor in het leven is geroepen.

Mede naar aanleiding van de situatie omtrent de subsidieaanvragen heeft de CWR 'Oosterpark, altijd een goed idee' in het leven geroepen. In plaats van het aanvragen van subsidies tijdens de vergaderingen, kunnen wijkbewoners via de website www.stemvan.groningen.nl hun ideeën doorgeven. Vervolgens kan op de ideeën worden gestemd. De ideeën met meeste stemmen worden samen met de bedenkers ervan uitgevoerd. In totaal hebben meer dan 1.000 wijkbewoners via de website gestemd op ideeën voor de Oosterparkwijk, hetgeen heeft geresulteerd in 11 ideeën die inmiddels zijn en worden uitgevoerd. Er was veel animo voor dit initiatief met behulp waarvan wijkbewoners kunnen meebeslissen over de besteding van geld aan projecten in de wijk.²

Stimulatoren voor deliberatie

Om beter te begrijpen waarom bepaalde kenmerken van de deliberatieve dimensie niet volledig zijn gerealiseerd kan worden gekeken naar enkele stimulatoren voor deliberatie. Dat wil zeggen, versterkende factoren die - als zij aanwezig zijn - een positieve invloed hebben over hoe het overleg in de CWR plaatsvindt. We behandelen achtereenvolgens: gelijkheid, oprechtheid, vrijheid, rationaliteit en groepsomvang.

Gelijkheid

Er is in theorie sprake van gelijkheid in het overleg van de CWR. De CWR-leden geven aan dat zij zich vrij voelen om hun mening te geven en ook de onderzoekers constateren dat die ruimte er is tijdens de vergaderingen. Echter, niet alle CWR-leden maken daadwerkelijk gebruik van de mogelijkheid om hun mening te delen. De CWR-leden geven aan dat tijdens vergaderingen vaak dezelfde personen aanwezig zijn en aan het woord zijn. Ook zijn het in hun optiek vaak dezelfde leden die de schouders onder een plan zetten. Dat de 'lead' steeds bij dezelfde groep personen ligt wordt direct en indirect aan minder actieve leden duidelijk gemaakt, hetgeen tot enkele conflicten heeft geleid.

Oprechtheid

Zoals benoemd, maken niet alle CWR-leden gebruik van hun recht om hun zienswijze te delen. Hier lijkt de angst mee te spelen dat wanneer CWR-leden een probleem, idee of andersoortige mening inbrengen, zij ook direct verantwoordelijk worden voor de bijbehorende acties om het probleem op te lossen, de uitvoering van het idee of het vertalen van hun mening naar een plan van aanpak. Hierdoor vindt de deliberatie slechts plaats met het deel van de CWR dat daar ook toe bereid is.

---

² In bijlage 3 is een overzicht gegeven van de verschillende activiteiten die door de CWR in de wijk zijn ondernomen.

Vrijheid

Voor een beperkt deel van de CWR geldt dat zij voor hun gevoel oprecht konden deelnemen aan de CWR. Zij hebben alle vrijheid ervaren om goed en volwaardig mee te kunnen draaien. Niet alle leden hebben deze vrijheid ervaren. Een deel van de bewoners in de CWR geeft (op voorhand en tijdens hun deelname aan de CWR) aan een sociale druk te voelen om 'resultaat voor hun wijk te boeken'. Het feit dat dit in hun optiek niet altijd even goed is gelukt, heeft tot de nodige frustratie geleid, hetgeen hun vrijheid om goed in de CWR te functioneren heeft beperkt. Deze wijkbewoners konden de voor hun gevoel hooggespannen verwachting van de wijk niet waar maken. Dit in combinatie met het 'hoge abstractieniveau' en 'een gebrek aan kaders' van de CWR heeft bij enkele leden geleid tot een gevoel van onrust.

Andere leden noemen als beperking dat er sprake was van een hoge mate van sociale controle tussen de leden van de CWR onderling. Minder actieve leden werden direct en indirect aangesproken op hun geringe aanwezigheid en hun geringe bijdrage aan de CWR. In combinatie met enkele persoonlijke conflicten, resulteerde dit in een heftige groepsdynamiek die de mate van vrijheid in het overleg minder positief hebben beïnvloed.

Rationaliteit

Alhoewel de meeste CWR-leden de beste intenties hadden om het overleg op rationale wijze met elkaar te voeren, is dat niet altijd gelukt. Tijdens vergaderingen voerden emoties en persoonlijke opvattingen veelvuldig de boventoon, zo geven ook de CWR-leden zelf aan. Waar de verwachting was dat wijkbewoners vooral informeel (op ervaring) met elkaar zouden discussiëren, verliep het overleg juist zeer formeel (op argumentatie). De veelal 'ongetrainde' wijkbewoners beheersten logischerwijs niet allemaal de hiervoor vereiste vergadertechnieken. Dit en het feit dat het eerste jaar ook voornamelijk een 'opstartjaar' is geweest, waarin zowel wijkbewoners als gemeenteraadsleden aan de ongebruikelijke situatie hebben moeten wennen, is het overleg niet altijd ten goede gekomen. Vooral wijkbewoners in de CWR geven aan dat zij voorafgaand aan het experiment wel trainingen hebben ontvangen, maar dat zij zich desondanks niet goed voorbereid voelden op hun werkzaamheden in de CWR. De trainingen waren volgens deze leden hiervoor te 'mager'. Dat wijkbewoners zich onvoorbereid voelden, lijkt vooral te maken te hebben met de als abstract ervaren en extern geformuleerde doelen.

Het bleek wat dat betreft een groot voordeel dat er ook gemeenteraadsleden zitting in de CWR hadden. Enkele raadsleden hebben, volgens de meeste wijkbewoners in de CWR, als 'geoefende volksvertegenwoordigers' een belangrijke rol gespeeld bij het structureren en rationaliseren van vergaderingen. De raadsleden zijn beter bekend met het inrichten van vergaderingen, kennen de procedures van de gemeente beter dan de wijkbewoners en kunnen bemiddelend optreden in het geval van persoonlijke geschillen. De gemeenteraadsleden hebben daarnaast een toegevoegde waarde gehad bij het vertalen van een abstract plan naar concrete acties.

Groepsomvang

De CWR bestaat in totaal uit 17 leden; 11 wijkbewoners en 6 gemeenteraadsleden. Een enkeling is van mening dat de relatief grote omvang van de groep het soms lastig maakt om

snel tot beslissingen te komen. Echter, over het algemeen lijkt deze omvang geschikt voor deze overlegvorm. Een aandachtspunt betreft het feit dat het de nodige moeite kost om alle plekken van de CWR in te vullen en dat het verloop onder de leden groot is. Als een CWR-lid wegvalt kan het even duren voordat een wijkbewoner die wordt ingeloot ook daadwerkelijk 'ja' zegt tegen deelname. Hetzelfde geldt voor gemeenteraadsleden. Zo vonden tijdens het experiment nieuwe verkiezingen plaats, waardoor de helft van de raadsleden moest worden vervangen.

Uit de interviews komen twee voordelen van de groepsomvang naar voren. Ten eerste maakt de omvang van 17 leden het makkelijker om nieuwe leden te laten instromen in dergelijke situaties. Er is op deze wijze ruimte voor een 'natuurlijk verloop' van CWR-leden, zonder dat dit ten koste gaat van het besluitvormingsproces. Een tweede voordeel is dat met deze omvang tegemoet wordt gekomen aan het feit dat niet alle leden altijd bij vergaderingen of overlegmomenten aanwezig kunnen zijn. Er kan dan nog steeds goed overleg plaatsvinden tussen een aanzienlijk aantal leden.

3.3 Ervaringsdimensie

De ervaringsdimensie houdt in dat de beslissingen die door de CWR worden genomen alsmede de wijze waarop het besluitvormingsproces plaatsvindt als legitiem worden ervaren. Zo ontstaat er empathie voor de beweegredenen van andere burgers, de besluitvorming binnen de CWR en voor de besluitvorming binnen de gemeente(raad). De realisatie ervan is meer waarschijnlijk als sprake is van zowel interne als externe transparantie en als er een goede interactie is tussen de CWR en het wijkpanel en de wijk.

Interne doelen en rollen

De deelnemers dienen de omstandigheden te begrijpen waarin de CWR opereert. Als zij het doel en de weg daar naar toe niet begrijpen, is het onwaarschijnlijk dat het resultaat ervan als legitiem wordt ervaren door de rest van de wijk. Met andere woorden, de positie en rol van de CWR en haar leden moet intern duidelijk zijn, voordat aan externe doelen kan worden gewerkt. Uit de interviews blijkt dat het voor met name wijkbewoners in de CWR vooraf onduidelijk was welk (overstijgend) doel de CWR dient en hoe zij werden geacht hieraan bij te dragen.

In de eerste interviewronde, voorafgaand aan het experiment, geven meerdere ingelote wijkbewoners aan niet goed te weten wat hen te wachten staat. Enkele spreken dan de verwachting uit, dat 'de bedoeling' van de CWR gaandeweg wel duidelijk zal worden. Bij de twee daarop volgende interviewrondes blijkt echter dat het voor enkele wijkbewoners nog steeds niet goed duidelijk is wat er van hen wordt verlangd. Het gebrek aan herkenning van de doelen van de CWR heeft zijn weerslag gehad op zowel de CWR-leden zelf als de legitimering richting de wijk. Het 'hoge abstractieniveau' en 'gebrek aan kaders' resulteert bij sommige CWR-leden naar eigen zeggen in een gevoel van onrust en is het besluitvormingsproces niet ten goede gekomen.

Zowel gemeenteraadsleden als wijkbewoners geven aan dat het zelf vormgeven van de werkwijze en structuur van de CWR geen gemakkelijke taak is gebleken. Vooral de

wijkbewoners vonden het lastig om zonder structuur van start te gaan. Het heeft op deze wijze veel tijd gekost om samen een goede 'vorm' voor de CWR te vinden. CWR-leden geven aan dat het emotionele proces wellicht minder heftig was geweest als de opstartperiode anders was ingericht. Deelname aan het experiment voelde vooral voor de groep wijkbewoners als 'een sprong in het diepe'. Enkele CWR-leden merken op ze dat de groep eerst beter hadden willen leren kennen in een informele setting, zonder direct op de inhoud in te gaan. Het kennismakingsmoment voorafgaand aan de start van de CWR was daarvoor naar hun mening niet voldoende.

Zo werd het pas na geruime tijd duidelijk voor alle CWR-leden dat er ook gebruik kon worden gemaakt van het ambtenarenapparaat van de gemeente Groningen voor onder andere ondersteunende werkzaamheden (notulen en financiën). De CWR-leden wilden dit gelijk zelf organiseren; het leek hen logisch dat de CWR hier zelfstandig zorg voor moest dragen. Ook bleken enkele aangedragen oplossingen - waarin al de nodige tijd was geïnvesteerd door CWR-leden - niet uitvoerbaar vanwege gemeentelijke restricties, zoals aanbestedingsprocedures. Enkele CWR-leden geven aan dat zij dit graag van tevoren hadden geweten, omdat daardoor in hun optiek veel kostbare (doorloop)tijd voorkomen had kunnen worden.

Informeren andere bewoners en gemeenteraad

Niet alleen de CWR, maar ook de rest van de wijk (zowel bewoners als instanties) zouden - om de ervaringsdimensie te realiseren - moeten weten wat de opzet en rol van de CWR is en hoe zij tot haar besluiten komt. Ook is een belangrijk kenmerk dat andere wijkbewoners weten hoe zij deel uit kunnen maken van het besluitvormingsproces. In de uitvoering van de CWR is reeds geprobeerd om deze kenmerken te waarborgen door de vergaderingen openbaar te maken. Ook zitten er zes gemeenteraadsleden in de CWR om een 'korte lijn' naar de gemeenteraad te hebben.

Openbaarheid vergaderingen

De openbaarheid van de vergaderingen (één van de spelregels van de CWR) is een positief aspect waarmee aan dit kenmerk tegemoet is gekomen. De vergaderingen van de CWR zijn niet altijd even goed bezocht door andere wijkbewoners, maar de mogelijkheid daartoe is wel ruimschoots geboden. Volgens enkele CWR-leden is de openbaarheid van een vergadering een stok achter de deur gebleken om een vaste vorm voor de CWR te kiezen. Toen de vergaderingen openbaar werden nam de efficiëntie van de vergaderingen toe. De besloten vergaderingen liepen vaak uit en er werd vaak van de onderwerpen van de agenda afgeweken.

Gemeenteraadsleden

De aanwezigheid van de gemeenteraadsleden aan de CWR beoordelen de meeste wijkbewoners in de CWR als positief. De 'korte lijnen' met de gemeenteraad worden dikwijls als pluspunt van hun aanwezigheid genoemd. Door enkele wijkbewoners uit de CWR wordt opgemerkt dat dit alleen geldt voor gemeenteraadsleden die regelmatig aanwezig zijn. Zij vormen daadwerkelijk een koppelstuk tussen de CWR en de gemeenteraad.

De aanwezigheid van de gemeenteraadsleden laat echter in de optiek van de wijkbewoners in de CWR te wensen over. De wijkbewoners geven aan te snappen dat het combineren van de CWR met gemeenteraadswerk en eventueel een reguliere baan lastig kan zijn. Het is wat betreft de meeste van hen ook prima dat gemeenteraadsleden er zo nu en dan niet zijn. Sommige gemeenteraadsleden zijn echter vaker af- dan aanwezig geweest bij vergaderingen en overlegmomenten. Daardoor valt de link met de gemeenteraad (een belangrijk kenmerk van de ervaringsdimensie) weg.

De wijk betrekken via het wijkpanel

Voor het goed functioneren van de CWR is een goede interactie met de rest van de wijk belangrijk. Immers, de rest van de wijk moet het gevoel hebben dat zij invloed hebben gehad op de besluiten die zijn genomen in de CWR en daar begrip voor kunnen opbrengen. De interactie met het wijkpanel lijkt hieraan te hebben bijgedragen, maar het bereiken van de rest van de wijk is in het experiment niet volledig van de grond gekomen. Dat wijkbewoners konden meebeslissen over de besteding van geld aan projecten ('Oosterpark, altijd een goed idee') is een stap in de goede richting.

Wijkpanel nuttig instrument

De algemene consensus onder de CWR-leden is dat door het gebruik van het wijkpanel een deel van de wijk is betrokken. Het wijkpanel is een nuttig instrument gebleken met zeer veel potentie. Het is in het experiment goed gebruikt, maar het zou nog beter kunnen worden benut.

Het wijkpanel is volgens CWR-leden meerdere keren nuttig gebleken. Als voorbeelden daarvan worden de verkeersproblematiek aan de Zaagmuldersweg genoemd en het vragen om goedkeuring voor het verstrekken van enkele subsidies. Ook zijn er via het wijkpanel enquêtes uitgezet over afval en duurzaamheid in de wijk. De CWR-leden geven aan dat de goedkeuring van het wijkpanel als legitimatie voelt voor de beslissingen die zij nemen. Dat geeft rust en zekerheid met name aan de wijkbewoners in de CWR.

De CWR-leden zijn er niet geheel over uit hoe het wijkpanel precies moet worden ingezet. De afweging die zij daarbij maken is dat het wijkpanel niet moet worden overvraagd, maar ook niet te weinig bij beslissingen moet worden betrokken. Het blijkt lastig om de optimale balans daarin te vinden en de CWR-leden zijn het lang niet altijd met elkaar eens over het raadplegen van het wijkpanel.

Discussiepunt

De belangrijkste discussie binnen de CWR aangaande het wijkpanel is of het een vertegenwoordiging is van de gehele wijk. Moet de CWR als aanvulling fysiek de wijk in of moet het panel worden uitgebreid? De CWR-leden zijn hier verdeeld over. De ene helft vindt dat men fysiek de wijk in moet om ideeën uit de wijk op te halen, terwijl de andere helft er de voorkeur aan geeft om plannen te bedenken en meer vanaf de zijlijn betrokken te zijn. De eerste groep verwijt de tweede dat zij het wijkpanel als 'excuus' gebruiken om niet fysiek de wijk in te hoeven, terwijl dat - in hun optiek - wel bij het takenpakket van een CWR-lid hoort.

Samenwerking met andere instanties

In de Oosterparkwijk zijn meerdere instanties actief die zich inzetten voor de leefbaarheid van de wijk en het welzijn van de bewoners. De CWR heeft de mogelijkheid om met deze instanties samen te werken en de reeds bestaande netwerken te benutten. Vrijwel alle CWR-leden vinden dat het van groot belang is om deze bestaande netwerken te (gaan) benutten. Dat ging in het begin moeizaam, maar is in de loop der tijd steeds beter van de grond gekomen. Als voorbeeld van een goede samenwerking wordt die met het WIJ-team genoemd. De CWR is volgens enkele leden echt een koppelstuk geworden tussen de gemeente en het WIJ-team.

Een verbinding die niet echt tot stand is gekomen is die met bewonersorganisatie (BO). De CWR-leden geven zonder uitzondering aan veel potentie te zien in een goede samenwerking met de BO, maar dat het voortraject van de CWR een goede samenwerking in de weg heeft gestaan. De CWR zou in hun optiek gebruik kunnen maken van het enthousiasme, de expertise en het netwerk van de BO. Dat gebeurt in de huidige situatie slechts sporadisch, terwijl beide hetzelfde doel voor ogen hebben: de leefbaarheid in de wijk vergroten.

De CWR-leden geven aan het gevoel te hebben dat er vanuit andere instanties kritisch wordt gekeken naar de CWR. De CWR-leden onderschrijven het nut van het kritische oog van andere instanties. Het werkt als een stok achter de deur, waardoor de CWR gedwongen wordt om goede prestaties te leveren. Enkele wijkbewoners geven wel aan hierdoor meer druk te ervaren om met de CWR een resultaat neer te zetten. Op momenten dat dit niet lukt, zeggen sommige leden als gevolg daarvan innerlijke onrust te ervaren. De samenwerking met onder andere de BO verloopt daardoor volgens vrijwel alle CWR-leden ook niet zo goed als die zou kunnen zijn. Van specifiek de samenwerking met de BO hadden sommigen voorafgaand aan het experiment veel verwacht.

Sommige CWR-leden geven aan dat zij van horen zeggen hebben, dat de CWR 'de lange arm van de gemeente' in de wijk wordt genoemd. Andere CWR-leden horen dat de CWR als 'marionetten van de gemeente' wordt aangeduid. Zij geven aan niet zeker te weten of het waar is dat deze beweringen worden gedaan, maar het draagt bij aan het ervaren van druk bij enkele leden van de CWR. De CWR-leden zelf hebben niet het gevoel dat zij een gemeentelijk instrument zijn en geven aan niet goed te begrijpen wat de oorsprong van deze beweringen is.

3.4 Onvoorziene neveneffecten

Vooraf wijkbewoners die zitting hebben genomen in de CWR noemen de persoonlijke ontwikkeling die zij hebben doorgemaakt als positief punt. Zij geven aan veel (over zichzelf) te hebben geleerd door deelname aan het experiment. Ook zeggen zij deelname een interessante ervaring te vinden en het nuttig te vinden een 'kijkje achter de schermen van de gemeente' te hebben gekregen. Voor de gemeenteraadsleden geldt dat het experiment hen 'nieuwe' inzichten heeft opgeleverd, omdat ze het van dichtbij hebben kunnen meemaken. Zij hebben een betere mening kunnen vormen over hetgeen zij beschrijven als een 'interessant en nuttig' experiment. De deelname aan de CWR heeft ook een keerzijde, zo geven meerdere

respondenten aan. De minder positieve aspecten van deelname die zij noemen blijken vooral emotioneel van aard.

3.5 Randvoorwaarden

De tijdsinvestering bij deelname aan de CWR is aanzienlijk hoger dan CWR-leden hadden verwacht en is volgens sommige leden (waaronder zowel wijkbewoners als gemeenteraadsleden) onrealistisch. Zeker voor de gemeenteraadsleden blijkt het in de praktijk zeer lastig om de werkzaamheden voor de CWR te combineren met een reguliere baan en het raadswerk. Mede daarom hebben raadsleden gaandeweg het experiment besloten om te 'rouleren' met betrekking tot het aanwezig zijn bij vergaderingen. Ook zeggen de CWR-leden dat er grote verschillen bestaan tussen de tijdsinvestering van leden onderling. CWR-leden maken dat op directe en indirecte wijze aan elkaar kenbaar, waar een groepsdynamiek is ontstaan die niet altijd als prettig is ervaren door de deelnemers.

Er dient tevens rekening te worden gehouden met een opstartperiode voor dergelijke initiatieven. Het eerste jaar is een 'opstartjaar' van de CWR gebleken. Daarin heeft de CWR zich vooral op het interne proces gericht, hetgeen ten koste is gegaan van het contact met de wijk. Daardoor is de CWR niet zichtbaar genoeg voor andere wijkbewoners geweest. Enkele CWR-leden geven aan dat er in hun beleving een afstand tussen de CWR en de wijk bestaat en dat een deel van de wijkbewoners de CWR niet weet te vinden. Op dat vlak ligt de meeste ruimte voor verbetering, aldus CWR-leden.

In navolging van het bovenstaande, vinden meerdere CWR-leden dat de periode van twee jaar die nu wordt gehanteerd voor afwisseling van de CWR-leden, verruimd zou moeten worden, in ieder geval voor de eerste lichting. Sommige CWR-leden geven aan dat deze periode ook voor nieuwe leden verruimd zou moeten worden naar bijvoorbeeld drie à vier jaar. Het is in hun optiek onrealistisch om op een dergelijke korte termijn resultaten te behalen.

4. CONCLUSIES

In dit afsluitende hoofdstuk bespreken we de conclusies van de basisevaluatie van de Coöperatieve Wijkraad (CWR). Daarbij staat de doelbereiking van de twee basisdoelen van de CWR centraal: 1. het nemen van goede besluiten door de CWR voor de Oosterparkwijk (**resultaat**); en 2. het in gang zetten en onderhouden van een ontwikkeling waardoor er steeds betere besluiten voor de wijk kunnen worden genomen (**proces**).

In hoeverre beide doelen zijn bereikt stellen we vast aan de hand van drie dimensies die ten grondslag liggen aan het nemen van goede besluiten, namelijk een statistische, een deliberatieve en een ervaringsdimensie. Daarvoor hebben we gebruik gemaakt van: 1. een resultaatmeting (een nul- en een eindmeting) bij de CWR en het Wijkpanel enerzijds en een steekproef onder wijkbewoners anderzijds; en 2. een procesevaluatie.

4.1 Statistische dimensie

Worden er genoeg (en genoeg verschillende) groepen mensen betrokken bij het nemen van besluiten in de wijk?

Resultaat

- Tussen de 0- en de 2-meting lijken steeds meer mensen te vinden - bij zowel de deelnemers aan de CWR en het Wijkpanel als bij de wijkbewoners - dat er genoeg (verschillende) wijkbewoners betrokken zijn bij het nemen van besluiten in de wijk. Deze uitkomst is echter niet significant (we kunnen niet met 90% zekerheid zeggen dat deze uitkomst geldt voor de hele CWR en het wijkpanel of voor alle wijkbewoners).

Proces

- Het lotingsysteem heeft een divers samengestelde CWR opgeleverd. Er zijn daardoor verschillende meningen ter tafel gekomen, waardoor verhitte discussies zijn ontstaan maar die ook tot resultaten hebben geleid. Ook het wijkpanel is een nuttig toetsingsinstrument gebleken dat - mits het representatief is voor de wijk - de meningen uit de wijk kan ophalen en beslissingen van de CWR kan legitimeren.
- Wel is het de vraag of alle meningen uit de wijk wel voldoende ter tafel zijn gekomen. Zo mengt een deel van de CWR-leden zich nauwelijks in discussies, lijken niet alle groepen goed vertegenwoordigd in de CWR, representeert het wijkpanel slechts een deel van de wijk en lijkt het aantal andere bewoners dat betrokken is bij het nemen van besluiten gering te zijn geweest.
- Zowel bij de samenstelling van de CWR als bij het wijkpanel is sprake van 'zelfselectie'. In de praktijk zullen bepaalde wijkbewoners minder snel zitting nemen in de CWR dan andere. Zelfs met 'persoonlijke werving' (het langs de deuren gaan) zegt niet iedereen 'ja' tegen deelname, dit kan zich hoogstwaarschijnlijk ook in de toekomst bij andere nieuwe vormen van democratie voordoen.

- Het lijkt erop dat de CWR nog te weinig verbinding heeft kunnen leggen met andere mensen in de wijk die specifieke kennis en/of belangstelling hebben voor bepaalde onderwerpen. Wellicht dat andere manieren dan overleggen/vergaderen deze mensen meer bij het werk van de CWR hadden kunnen betrekken. Dat wijkbewoners uit de hele wijk konden meebeslissen over de besteding van geld aan projecten ('Oosterpark, altijd een goed idee') is daarbij een stap in de goede richting gebleken.
- Het wijkpanel is een veelbelovend toetsingsinstrument waar de CWR ook met enige regelmaat gebruik van heeft gemaakt. Het inzetten van het wijkpanel als exclusief toetsingsinstrument is onverstandig vanwege het probleem van de zelfselectie. Om echt alle meningen ter tafel te laten komen, zullen die ook 'fysiek opgehaald' moeten worden.
- Bij de openbare vergaderingen constateren we dat de inbreng van wijkbewoners gering is. Naast de huidige digitale communicatie via sociale media en een nieuwsbrief per e-mail hadden wellicht andere, meer actieve vormen (flyers uitdelen of langs de deur gaan) tot meer inbreng kunnen leiden.

4.2 Deliberatieve dimensie

Heeft er voldoende (goed) overleg plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen?

Resultaat

- Uit de afgenomen enquêtes blijkt, zowel bij de deelnemers aan de CWR en het Wijkpanel als bij de wijkbewoners, dat significant meer mensen bij de eindmeting dan bij de nulmeting van mening zijn dat er voldoende (goed) overleg heeft plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen.
- Belangrijk hierbij op te merken is dat van de drie dimensies die zijn onderzocht de deliberatieve (het beste overleg) het dichtst ligt bij de kern van de CWR: het nemen van goede besluiten.

Proces

- Op basis van de vergaderfrequentie en het regelmatig bijeenkomen van enkele werkgroepen kan worden vastgesteld dat er, in elk geval qua kwantiteit, voldoende overleg heeft plaatsgevonden. Dat overleg heeft zich echter (met name in het begin van de CWR) vooral beperkt tot de CWR-leden en is niet altijd van even goede kwaliteit geweest. Het bleek lastig om andere wijkbewoners en instanties bij de besluitvorming te betrekken; mede vanwege de interne focus die de CWR in de beginfase had. De wisselwerking tussen de CWR en de wijk kwam daardoor niet goed tot stand. Achteraf blijkt dat dit wel wenselijk was geweest. We zien dat het betrekken van externen bij de besluitvorming - hetgeen de laatste tijd beter lijkt te lukken - doorgaans leidt tot betere besluitvorming en resultaten. Wat dat betreft is het initiatief 'Oosterpark, altijd een goed idee' daarvan het beste voorbeeld. Daarmee heeft de CWR een goede stap gezet om het gat tussen de CWR en de rest van de wijk te dichten.
- De omstandigheden voor een goede deliberatie zijn, zoals gezegd, niet altijd aanwezig geweest in de CWR. De bottleneck lijkt te zitten in de ontstane overlegstructuur van de

CWR, die sterk overeenkomt met (reeds lang) bestaande structuren, in combinatie met de onervarenheid van de ingelote wijkbewoners met dergelijke vergaderstructuren. Enkele CWR-leden vinden de gekozen overlegstructuur te formeel, terwijl anderen de houvast die het biedt als prettig ervaren.

- Het is de vraag of de formele overlegstructuur logisch is of dat er andere alternatieven mogelijk zijn, waarin gelijkheid, oprechtheid, vrijheid en rationaliteit meer aanwezig kunnen zijn. Afgezien van de overlegstructuur waarvoor wordt gekozen, kan het aanstellen van een vaste, ervaren gespreksleider van buitenaf een positieve invloed hebben op het creëren van de juiste omstandigheden voor deliberatie.
- Door het gericht zijn op elkaar en op de eigen ontwikkeling als CWR heeft men te weinig aandacht besteed aan een aantal deliberatieve aspecten in de besluitvorming. Er is bijvoorbeeld te weinig met de inwoners van de wijk gesproken en ook het met zoveel mogelijk partijen spreken over onderwerpen is in geringe mate gelukt.
- Aan overleggen van de CWR nemen tot nu toe vrijwel uitsluitend leden van de CWR deel, terwijl het juist de bedoeling is gesprekken zo breed mogelijk te voeren. Veel tijd en energie is gaan zitten in het opzetten van een werkzame overleg- en vergaderstructuur. Met vallen en opstaan is men daar nu wel redelijk tevreden over.
- Het blijkt dat de CWR-leden bij aanvang vaak niet duidelijk voor ogen hadden wat hen te wachten stond en wat er van hen werd verwacht. Bij de twee daaropvolgende interviewrondes bleek dat dit in vele gevallen nog steeds niet goed duidelijk was. Ook zien we dat er grote verschillen zijn tussen CWR-leden wat betreft de mate van inbreng tijdens de vergaderingen. Het lijkt daarom raadzaam om, voordat ingelote wijkbewoners de keuze maken om al dan niet zitting te nemen in de CWR, expliciet duidelijk te maken wat er van de CWR-leden wordt verwacht.
- De houding van de begeleiding door gemeente en externe partij(en) heeft mogelijk een rol gespeeld bij het ontstaan van de onduidelijkheid bij CWR-leden. Uit angst om te sturend te zijn hebben zij - heel voorstelbaar - een afwachtende houding aangenomen. De vraag is of de begeleiding van de CWR niet wat actiever had kunnen zijn zonder te sturend te worden. De begeleiding had er wellicht meer op gericht moeten zijn om de leden steeds weer op het primaire doel van de CWR te attenderen en op het aanbieden van hulp en alternatieven.

4.3 Ervaringsdimensie

Hebben betrokkenen begrip voor de uiteindelijk genomen beslissingen en de manier waarop de besluitvorming tot stand komt?

Resultaat

- Uit de afgenomen enquêtes lijkt bij de eindmeting - zowel bij de deelnemers aan de CWR en het Wijkpanel als bij de wijkbewoners - sprake te zijn van enig toegenomen begrip voor de genomen beslissingen van de CWR en de wijze waarop die tot stand zijn gekomen. Deze uitkomst is echter niet significant (we kunnen niet met 90% zekerheid zeggen dat deze uitkomst geldt voor de hele CWR en het wijkpanel of voor alle wijkbewoners).

Proces

- Voor een deel van de CWR-leden blijkt tijdens de eerste interviewronde dat het “vaak niet duidelijk is wat hen te wachten staat”. Bij de twee daaropvolgende interviewrondes blijkt dat het voor enkele wijkbewoners nog steeds “niet duidelijk was wat er van hen wordt verlangd”.
- In het laatste jaar, met name na de tussenevaluatie, hebben de meeste CWR-leden een duidelijker beeld omtrent de doelen van de CWR en hebben zij ook meer ingezet op het overleg en de besluitvorming met de wijkbewoners. Dat heeft waarschijnlijk een positieve invloed gehad op de ervaringen van de wijkbewoners omtrent de besluiten van de CWR.
- Ook bij de ervaringsdimensie blijkt dat het meer betrekken van buurtbewoners essentieel is. Hiervoor hadden de activiteiten van de CWR (nog) meer moeten zijn afgestemd op het zo veel mogelijk betrekken van (van elkaar verschillende) wijkbewoners bij besluiten en het organiseren van genoeg en goed overleg met de wijkbewoners. Ook had - meer dan nu gedaan is - de samenwerking kunnen worden gezocht met andere instanties, organisaties en partijen in de wijk.
- De CWR had (nog) meer kunnen handelen vanuit de onderwerpen waar de CWR volgens de wijkbewoners een oplossing voor had kunnen bieden c.q. goede besluiten over had kunnen nemen. De taak vast te stellen wat deze onderwerpen zijn door ze (zo nu en dan) op te halen uit de wijk en het overleg met de andere bewoners daarover te voeren, had meer kunnen plaatsvinden. Ook hier had meer samenwerking met andere instanties, organisaties en partijen in de wijk kunnen helpen.

4.4 Nevenopbrengsten

Naast informatie over het bereiken van de twee basisdoelen van de CWR heeft onze evaluatie ook nog een aantal nevenopbrengsten opgeleverd.

- De CWR heeft enkele zaken gerealiseerd (bijvoorbeeld de hondenhalthes) die zonder de CWR niet tot stand zouden zijn gekomen. Dit positieve resultaat biedt perspectief voor de toekomst. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is hoe de CWR de frequentie en reikwijdte van deze positieve resultaten kan vergroten. Op basis van de onderzoeksresultaten mag worden verwacht dat er vooral winst te behalen valt als de zichtbaarheid van de CWR in de wijk wordt vergroot.
- Het is zeer positief dat bewoners - die daarvoor niet actief waren en dat naar verwachting ook niet waren geworden - door de CWR nu actief bezig zijn met hun wijk. Ook geven meerdere leden aan dat ze zich door de CWR ook persoonlijk sterk ontwikkeld hebben.
- De ‘aanloopfase’ heeft veel langer geduurd dan waar aanvankelijk van is uitgegaan. Er is veel tijd besteed aan ‘interne afstemming’, hetgeen vaak een kenmerk is van nieuwe projecten, initiatieven en experimenten. Deze interne gerichtheid leidt niet voor iedereen tot een voldoende mate van ‘werkplezier’. Het vergroten van het werkplezier kan een belangrijk fundament zijn op basis waarvan de CWR verder kan worden uitgebouwd.
- Alle betrokkenen geven aan dat de tijdsinvestering voor en de druk door de CWR in hun optiek erg hoog is. De communicatie over de benodigde tijdsinvestering (minimaal 4 tot 8 uur per week) dient vooraf duidelijker te worden gecommuniceerd aan potentiële leden.

- Over de werkgroepen kan worden opgemerkt dat deze goed lijken te functioneren. Als de terugkoppeling van de acties uit de werkgroepen naar de reguliere overleggen adequater gebeurt, lijkt het werken met werkgroepen een veelbelovend element voor andere nog op te zetten nieuwe democratische organen.
- Bij de secundaire opbrengsten Leefbaarheid en Sociale cohesie zien we bij de derde meting nog geen positieve ontwikkelingen ten opzichte van de nulmeting.

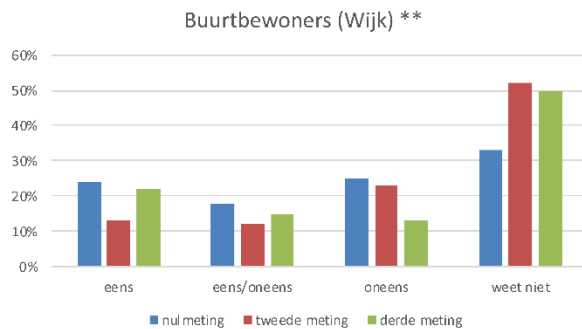
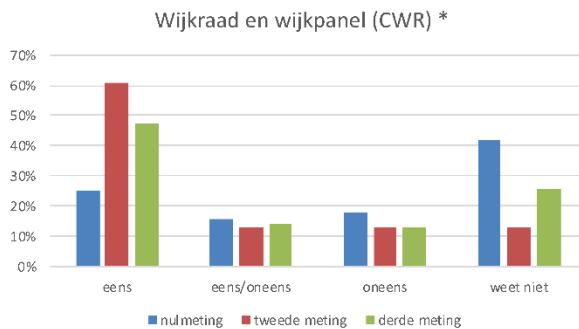
4.5 Ten slotte

Het eerste doel - het nemen van goede besluiten door de CWR voor de Oosterparkwijk (resultaat) – lijkt deels te zijn gerealiseerd. Bij de eindmeting vinden significant meer mensen dat er voldoende (goed) overleg heeft plaatsgevonden voordat er besluiten zijn genomen. Dit is des te verheugender, omdat dit het dichtst bij de kern van de CWR ligt. De beide andere onderdelen – genoeg (verschillende) wijkbewoners betrokken bij het nemen van besluiten en begrip voor de beslissingen van de CWR – laten echter geen significante verschillen zien, alhoewel de verschillen wel de goede kant opgaan.

Aan het tweede doel van het experiment - het in gang zetten en onderhouden van een ontwikkeling waardoor er steeds betere besluiten voor de wijk kunnen worden genomen (proces) - is zeker voldaan. De afgelopen (ruim) twee jaar is continu gewerkt, geschaafd en gesleuteld aan de CWR om deze goed te laten functioneren. Met veel inzet is er door wijkbewoners, gemeenteraadsleden en ondersteuners geprobeerd een democratische overlegstructuur van de grond af aan op te bouwen. Dat dit niet altijd vanzelf ging lijkt niet meer dan logisch, met name het meer en intensiever betrekken van de wijkbewoners (niet CWR-leden) bij de overleg en besluitstructuur blijkt lastig.

Bijlage 1: Uitkomsten resultaatmeting Coöperatieve Wijkraad

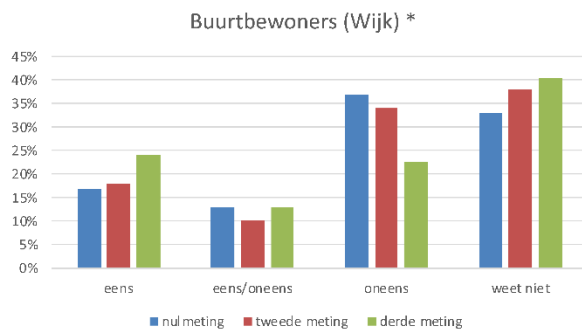
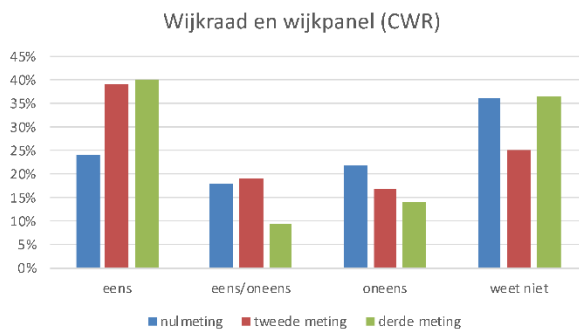
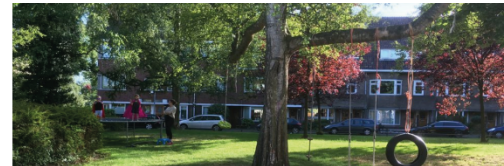
Bij de besluiten die in de wijk worden genomen worden voldoende wijkbewoners betrokken.

CWR: Bijna 50% eens, dubbele t.o.v. nulmeting. Iets minder dan bij de nulmeting. **Wijk:** nu voor het eerst meer eens dan oneens. De helft van de respondenten antwoordt 'weet niet'.

Bij besluiten in de wijk wordt genoeg moeite gedaan om minder actieve wijkbewoners te vragen wat zij van een onderwerp vinden.

CWR: Bij zowel CWR als Wijk behoorlijke stijging van respondenten die het eens zijn met de stelling, flinke daling van mensen die het oneens zijn met de stelling. Ongeveer 40% antwoordt 'Weet niet'.

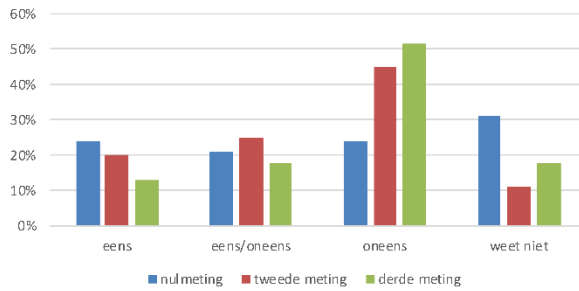

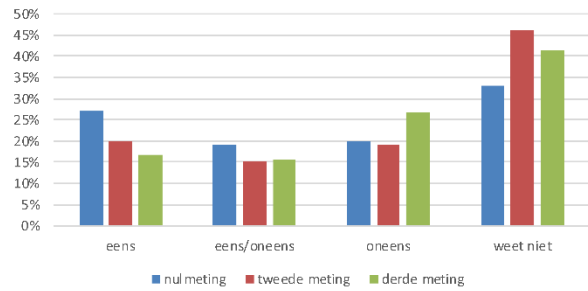
Bij de besluiten die in de wijk worden genomen is te weinig aandacht voor de mening van de wijkbewoners.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

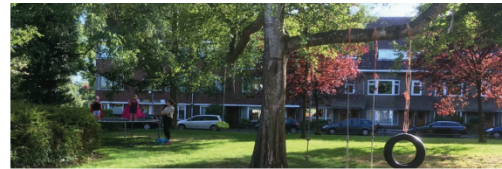
Buurtbewoners (Wijk) *

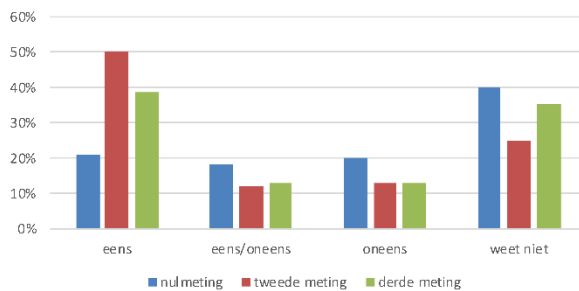
CWR: 50% oneens met de stelling (verdubbeling t.o.v. nulmeting, dubbele t.o.v. nulmeting. Iets minder dan bij de nulmeting. **Wijk:** ook gunstige ontwikkeling.

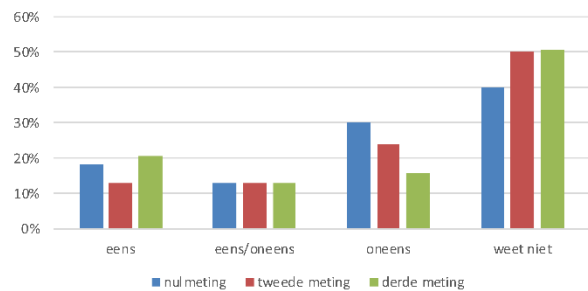
Bij de besluiten die in de wijk worden genomen wordt aan zoveel mogelijk verschillende mensen in de wijk om hun mening gevraagd.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

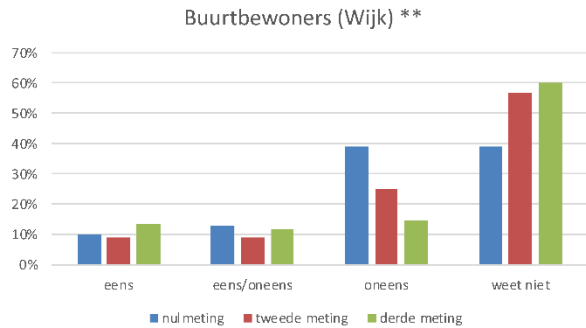
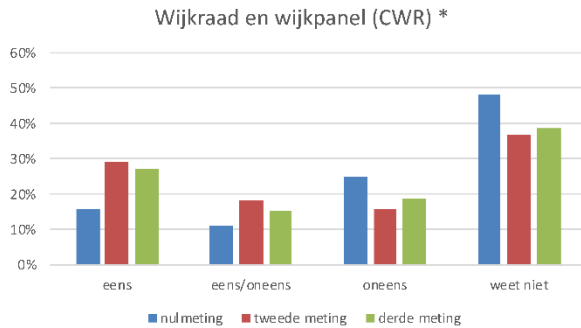
Buurtbewoners (Wijk) **

CWR: Het aandeel eens is met 10 procentpunt gezakt **Wijk:** nu voor het eerst meer eens dan oneens. De helft van de respondenten antwoordt 'weet niet'.

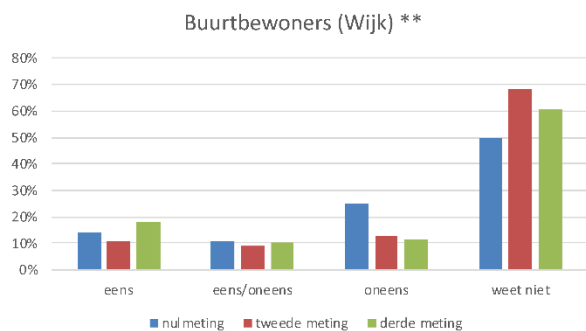
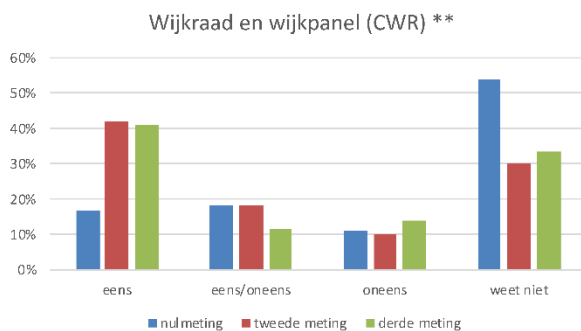
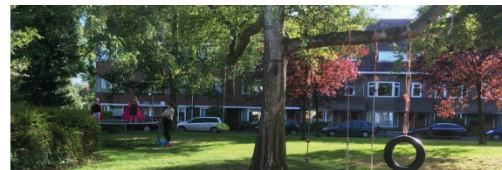
Bij de besluiten die in de wijk worden genomen wordt ook geluisterd naar wijkbewoners die normaal niet zo snel op de voorgrond treden.

CWR: Het verschil tussen het aandeel mensen dat het eens of oneens is met de stelling is iets kleiner geworden. **Wijk:** Slechts een klein deel (13%) is het eens met de stelling. Het aandeel 'oneens' daalt wel flink.

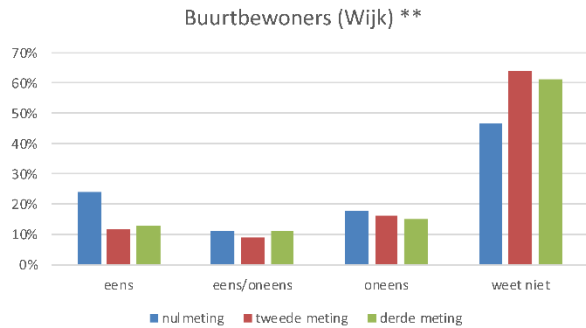
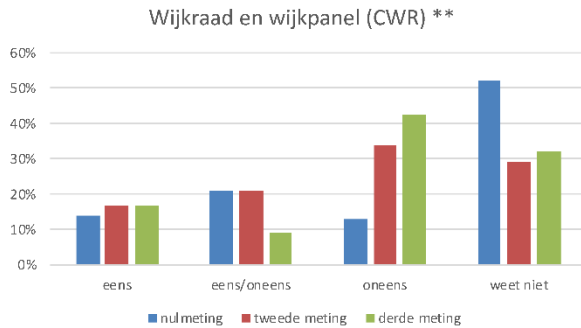
Er worden in de wijk besluiten genomen als er genoeg kennis over het onderwerp is verzameld.

CWR: Geen grote verandering t.o.v. tweede meting. **Wijk:** Ook voor de wijk geen grote verschuivingen.

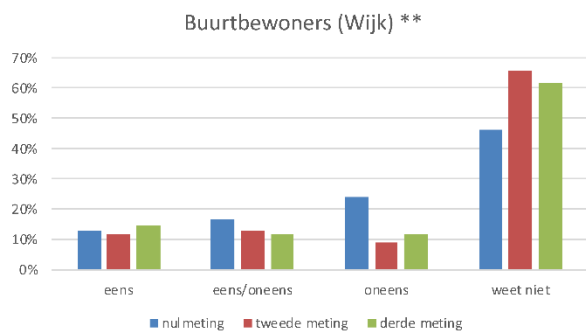
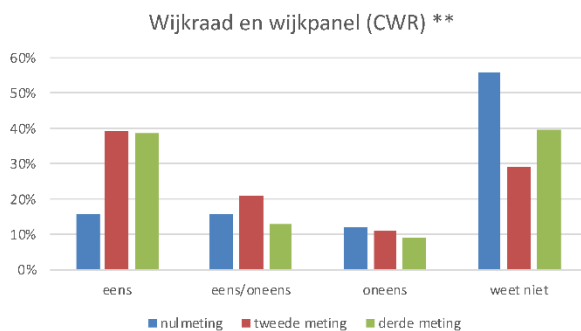
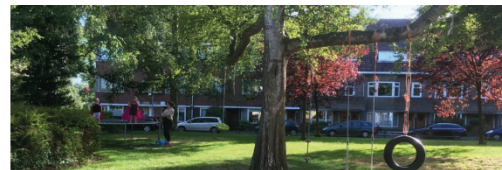
Er worden in de wijk besluiten genomen zonder dat er van verschillende kanten naar het onderwerp is gekeken.

CWR: Bijna 50% eens, dubbele t.o.v. nulmeting. Iets minder dan bij de nulmeting. **Wijk:** nu voor het eerst meer eens dan oneens. De helft van de respondenten antwoordt 'weet niet'.

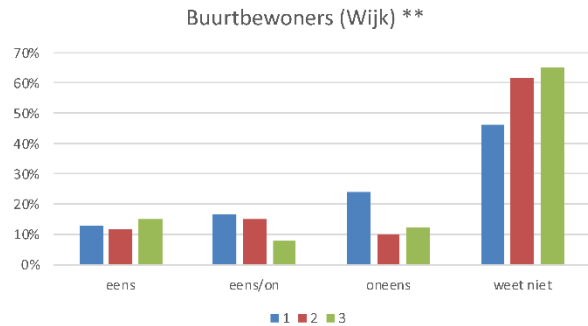
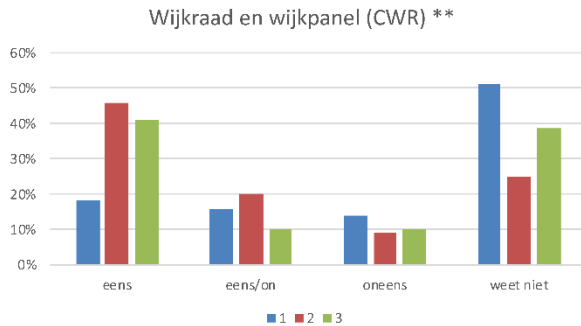
Er worden in de wijk besluiten genomen als de voors- en tegens van verschillende opties goed zijn doorgenomen.

CWR: Niet echt grote verschuivingen t.o.v tweede meting. **Wijk:** Ook een rustig beeld, wel behoorlijke afname van de categorie 'oneens' t.o.v. de nulmeting.

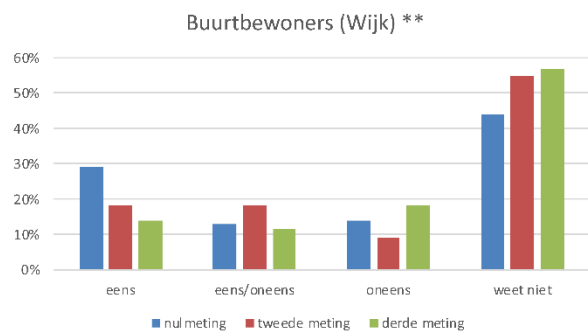
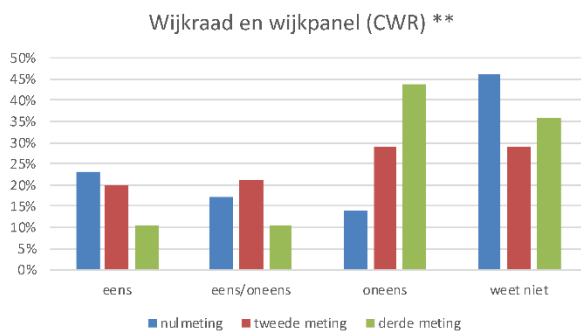
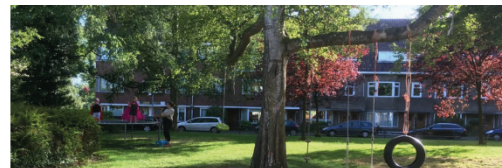
Er worden in de wijk besluiten genomen als er voldoende overleg is geweest over het onderwerp.

CWR: We zien een behoorlijke stijging van het aantal 'eens' bij de tweede en derde meting. Bij de derde meting ook weer een stijging 'weet niet' **Wijk:** Kleine verschillen, deel 'oneens' flink afgenomen.

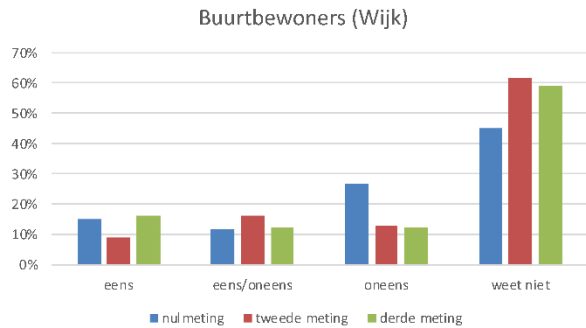
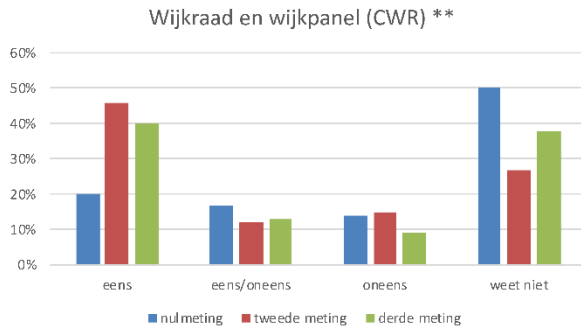
Er worden in de wijk besluiten genomen zonder dat het onderwerp voldoende met de inwoners van de wijk is doorgesproken.

CWR: Bij elke meting stijgt het aandeel dat het oneens is met de stelling. **Wijk:** Het aandeel 'eens' is meer dan gehalveerd t.o.v. de nulmeting. Meer dan de 50% van de respondenten antwoordt 'weet niet'.

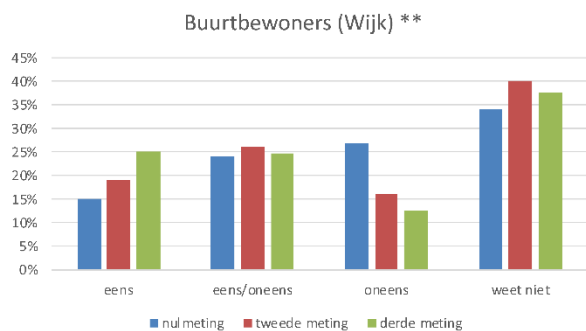
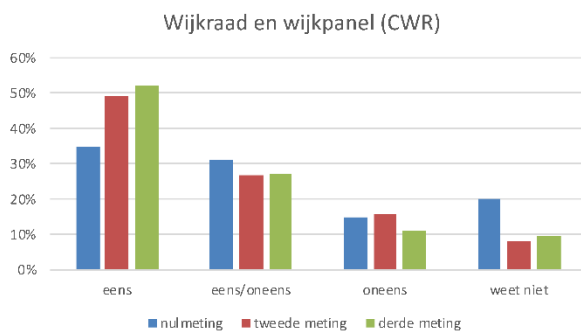
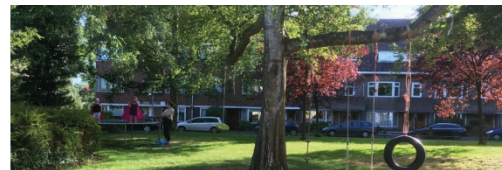
Er worden in de wijk besluiten genomen als er moeite is gedaan om met zoveel mogelijk partijen over het onderwerp te spreken.

CWR: Het aandeel 'eens' is iets afgenomen, maar nog steeds het dubbele t.o.v. nulmeting. **Wijk:** opvallend nog steeds het grote aandeel dat antwoordt 'weet niet'.

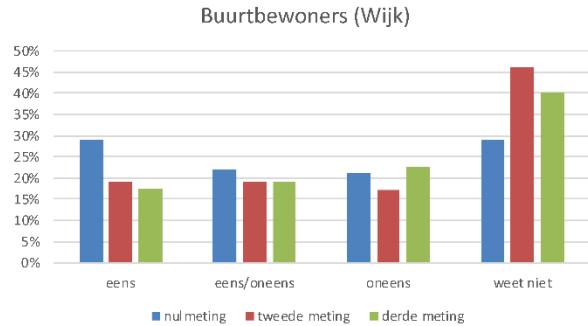
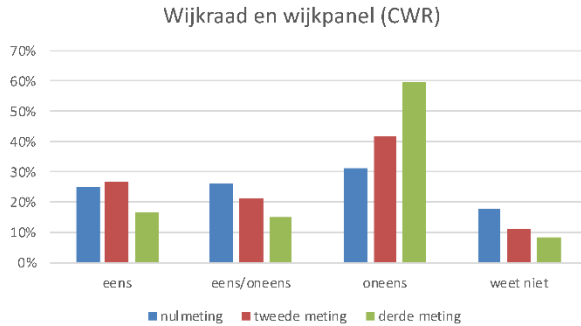
Voor de meeste besluiten in de wijk, geldt dat ik me daar persoonlijk in kan vinden.

CWR: Over drie metingen stijgt het aandeel dat het eens is met de stelling nog steeds. **Wijk:** Idem, het aandeel 'oneens' is t.o.v. de nulmeting min of meer gehalveerd.

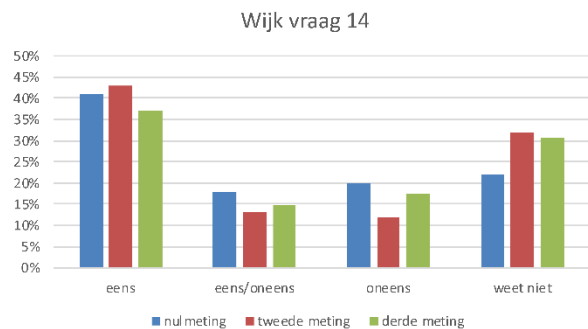
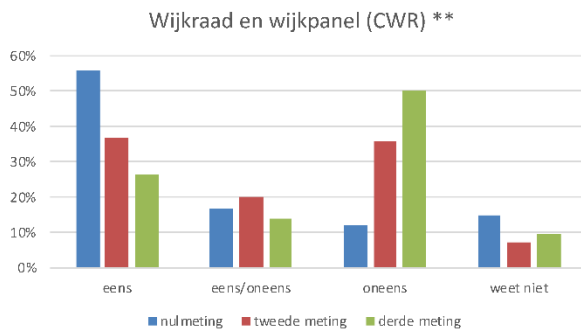
Voor de meeste besluiten in de wijk, geldt dat ik niet begrijp waarom juist dat besluit is genomen.

CWR: Het aandeel 'oneens' groeit nog steeds flink. **Wijk:** Over drie metingen is vooral het aandeel 'eens' afgenomen.

Voor de meeste besluiten in de wijk, geldt dat ik niet het gevoel heb dat ik er invloed op heb gehad (of had kunnen hebben).

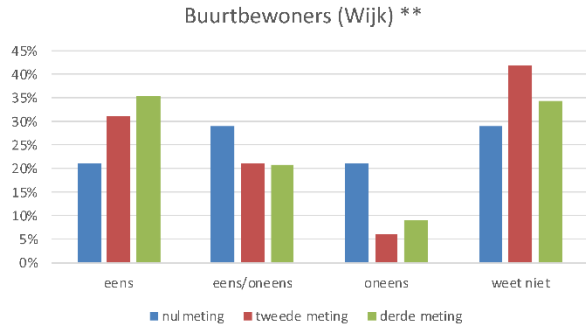
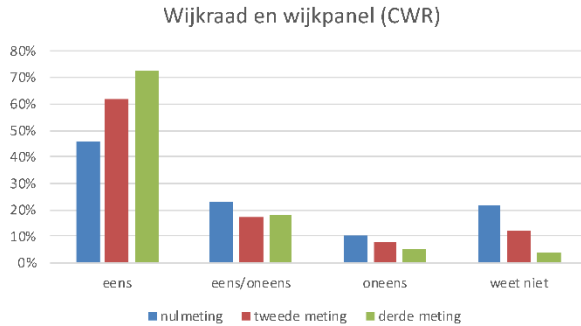

CWR: Het aandeel 'eens' neemt over drie metingen af. Sterker is nog de stijging in de categorie 'oneens'. **Wijk:** Het effect dat we zien bij de CWR zien we nog niet terug in de wijk.

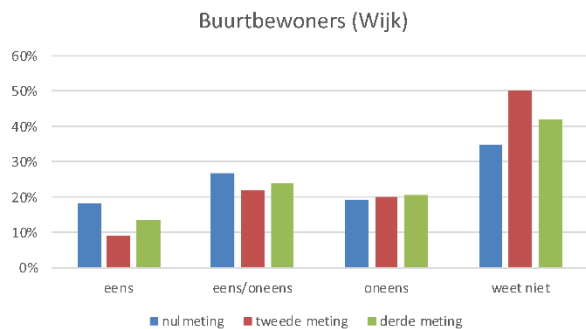
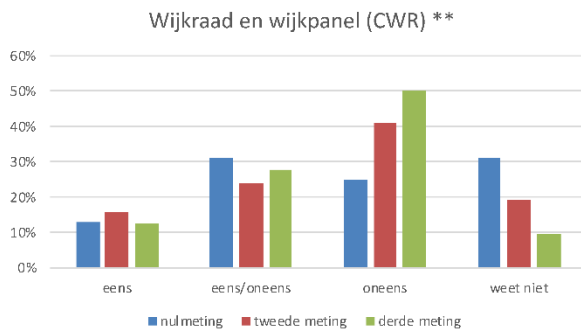
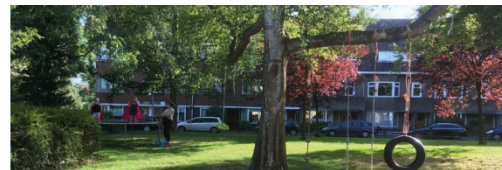
Voor de meeste besluiten in de wijk, geldt dat ik er begrip voor kan opbrengen, ook als ik het er niet mee eens ben.

CWR: Geleidelijke stijging in de respondenten die het eens zijn met de stelling. **Wijk:** Voor de wijk zien we nu wel een vergelijkbare ontwikkeling.

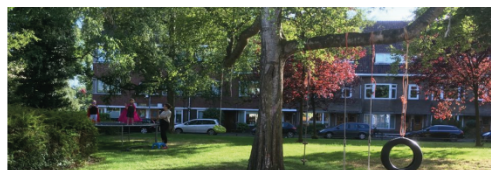
Voor de meeste besluiten in de wijk, geldt dat ik het geen goede beslissing voor de wijk vind.

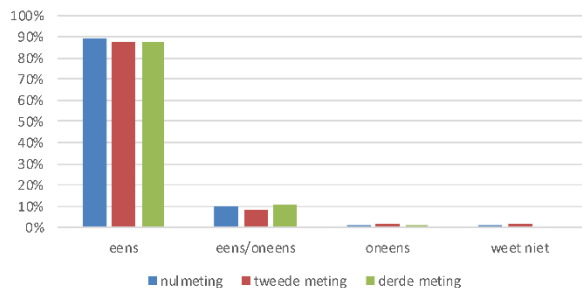
CWR: Het aandeel 'oneens' neemt toe. Vooral ook omdat de categorie 'weet niet' afneemt. **Wijk:** We zien (nog) geen grote verschuivingen.

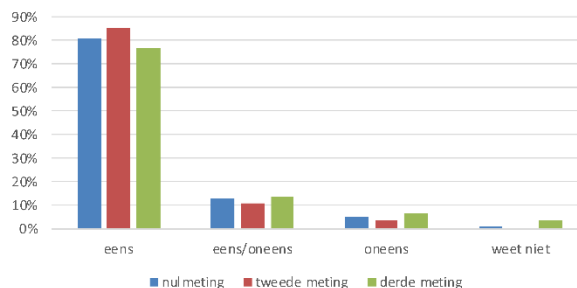
Ik vind dit een prettige buurt om in te wonen.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

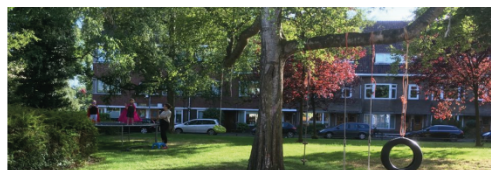
Buurtbewoners (Wijk)

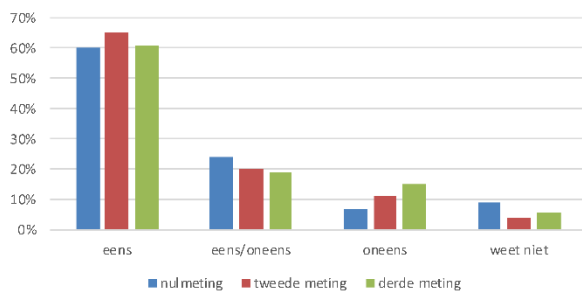
CWR: Bijna 90% vindt de Oosterpark een prettige buurt om te wonen.
Wijk: Dit geldt (in iets mindere mate) ook voor de buurtbewoners.

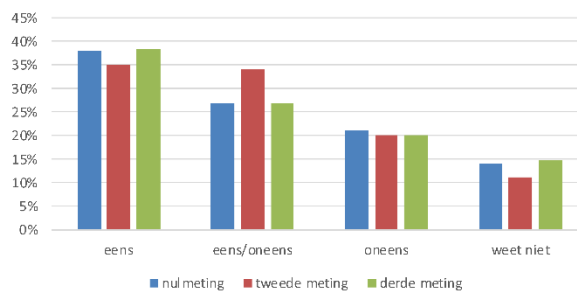
Ik vind dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

CWR: Bijna twee derde vindt de buurt erop vooruitgegaan. **Wijk:** Voor de wijk als geheel geldt dat ongeveer een op de vijf aangeeft dat de buurt er het afgelopen jaar niet op vooruitgegaan is.

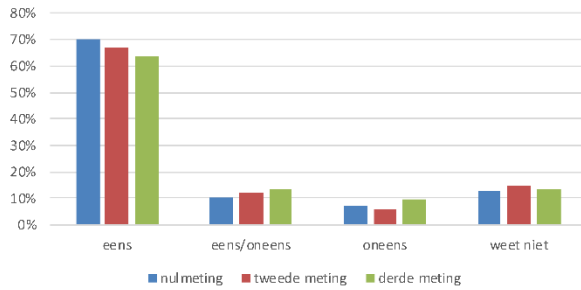

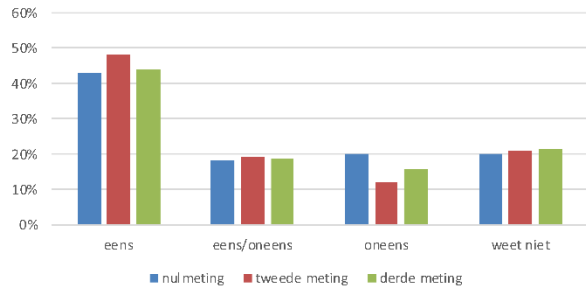
Ik denk dat de buurt in de komende twee jaar vooruit zal gaan.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

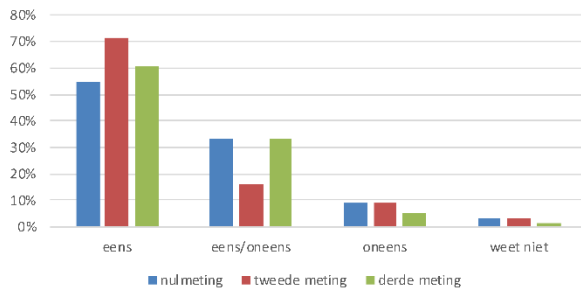
CWR: Ongeveer twee derde denkt dat de buurt er de komende twee jaar op vooruit zal gaan. **Wijk:** Bij de buurtbewoners is ruim 40% procent optimistisch voor de nabije toekomst.

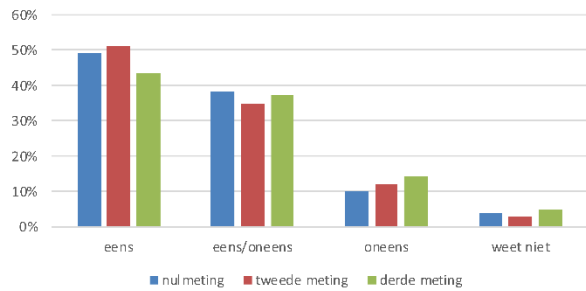
Ik voel me thuis bij de mensen die in deze buurt wonen.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

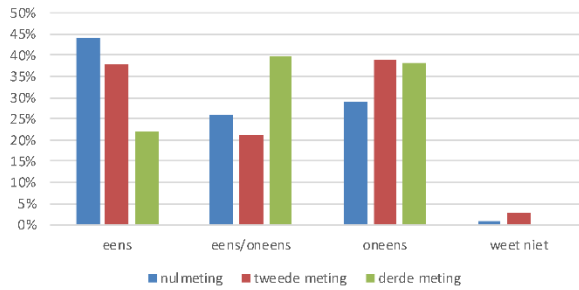
CWR: Het aandeel raads- en panelleden dat een neutraal (eens/oneens) standpunt inneemt is flink groter geworden. **Wijk:** Hoewel het verschil klein is, zijn de buurtbewoners het iets minder vaak eens met de stelling.

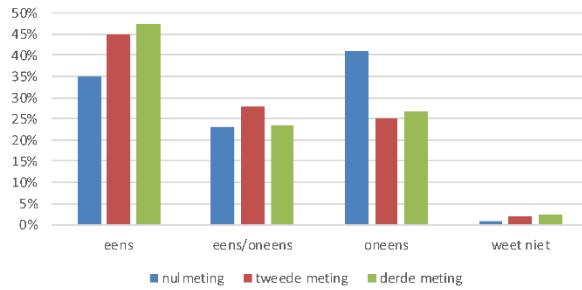
Ik heb weinig contact met andere bewoners uit de buurt.

Wijkraad en wijkpanel (CWR) **

Buurtbewoners (Wijk)

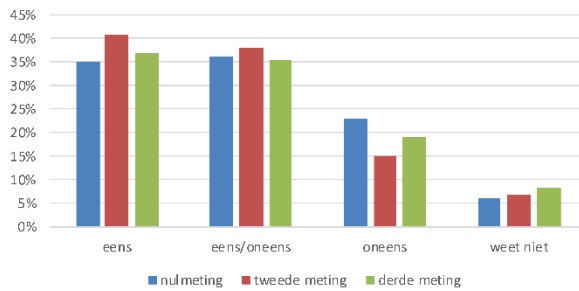
CWR: Het aandeel respondenten dat weinig contact heeft met buurtbewoners is naar eigen zeggen fors gedaald. **Wijk:** dit aandeel is bij de buurtbewoners juist ligt gestegen.

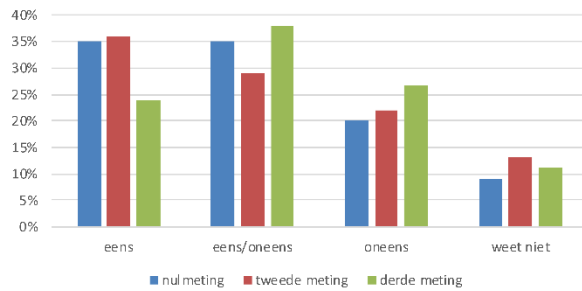
Ik woon in een gezellige buurt waar veel saamhorigheid is.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

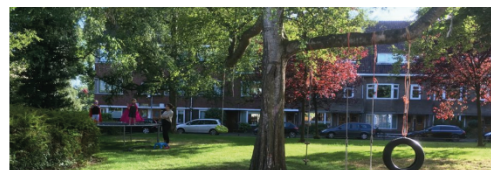
Buurtbewoners (Wijk)

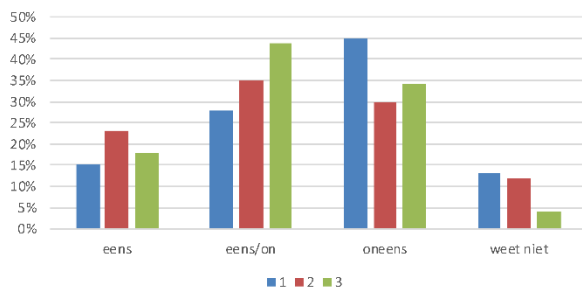
Bij zowel **CWR** als de **Wijk** wordt over deze stelling genuanceerd gedacht: bij beide groepen respondenten neemt het aandeel dat het eens is met de stelling (iets) af.

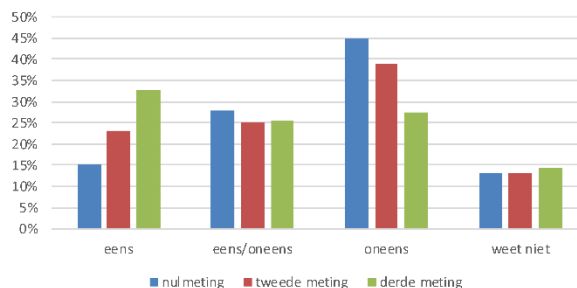
De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

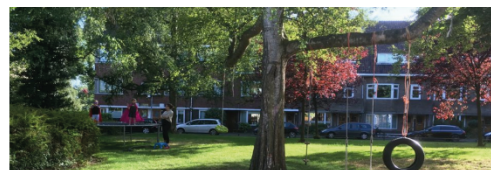
Buurtbewoners (Wijk)

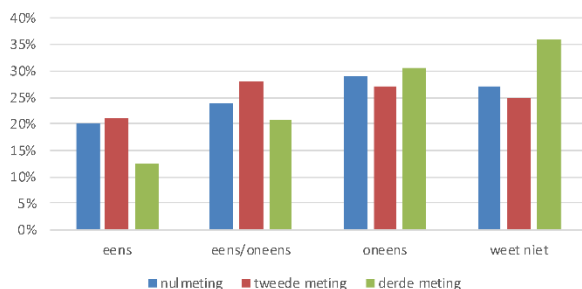
Wijk: Opvallend is de trend bij de buurtbewoners. Over de drie metingen geven meer respondenten aan 'dat mensen in de buurt elkaar nauwelijks kennen'.

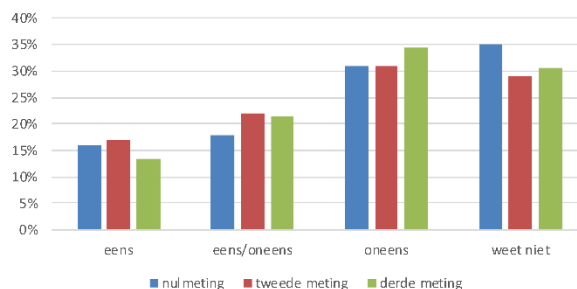
Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen studenten en stadjsers.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

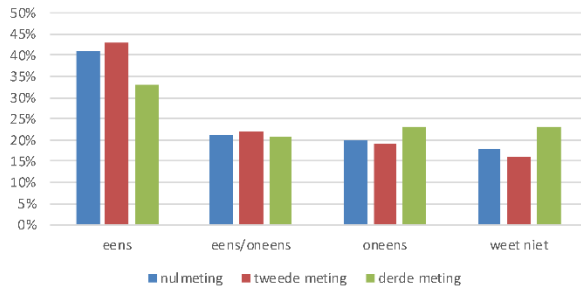
CWR: Ongeveer een derde geeft aan dat er onvoldoende contact is tussen beide groepen. **Wijk:** Buurtbewoners komen in dit geval tot vergelijkbare uitkomsten met de CWR,

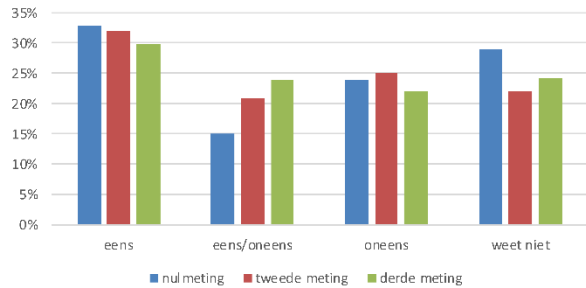
Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen jong en oud.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

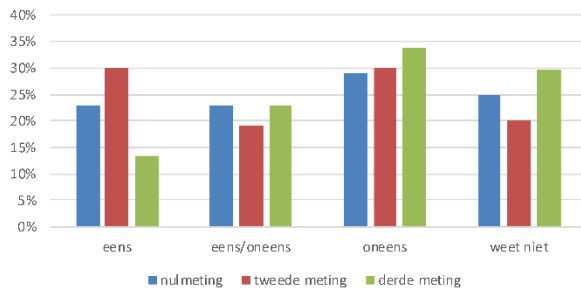
CWR: Tussen jong en oud is er wel meer contact dan tussen studenten en stadgers.

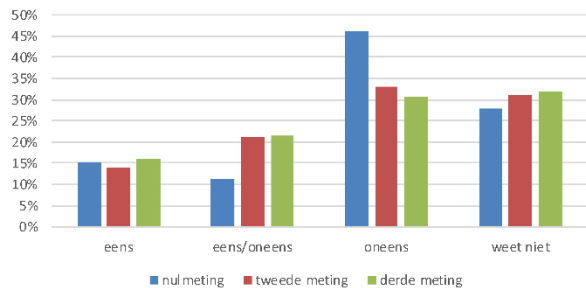
Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen arm en rijk.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

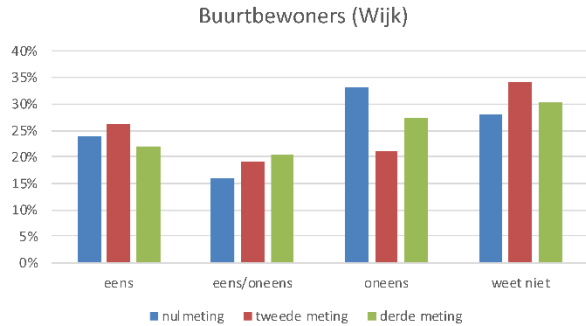
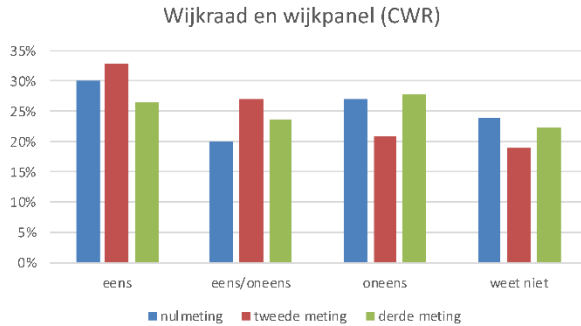
Buurtbewoners (Wijk)

CWR: Opvallend is de sterke daling in de categorie 'eens' bij de derde meting. **Wijk:** Veel mensen vinden dat er onvoldoende contact is, al zien we wel een afname bij 'oneens' t.o.v. de nulmeting.

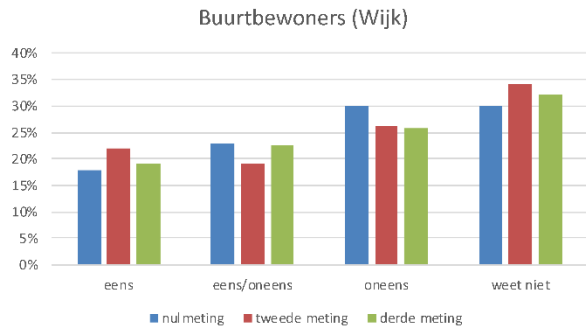
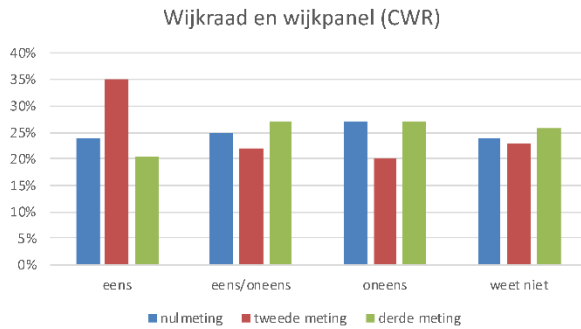
Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen bewoners van huur- en koopwoningen.

CWR: en Wijk: redelijk genuanceerd beeld. Min of meer vergelijkbare percentages 'eens' en 'oneens'.

Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen lager en hoger opgeleiden.

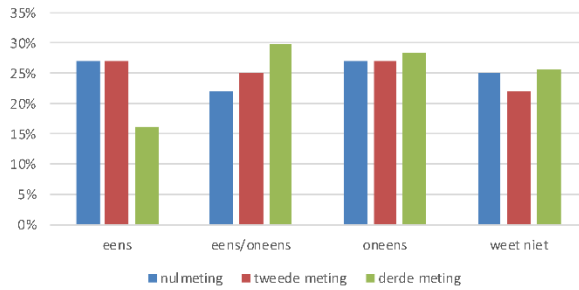
CWR: Ook hier een opvallende daling in de categorie 'eens': onvoldoende contact tussen beide groepen zegt CWR. **Wijk:** Hetzelfde geldt in iets mindere mate voor de buurtbewoners.

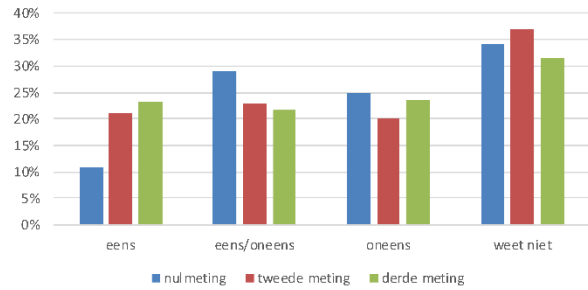
Ik vind dat er in de wijk voldoende contact is tussen verschillende etnische bevolkingsgroepen.

Wijkraad en wijkpanel (CWR)

Buurtbewoners (Wijk)

CWR: Ook hier een stevige daling in het percentage dat het eens is met de stelling. **Wijk:** voor de wijk geldt het tegenovergestelde gedurende de drie metingen wordt men positiever betreffende het contact tussen beide groepen.

Bijlage 2: Wat betekent statistisch significant?

Een verschil is (statistisch) significant als met een bepaalde (wetenschappelijke) zekerheid kan worden gesteld dat een waargenomen resultaat in een onderzoek overeenkomt met de werkelijkheid. Hoe groter het aantal mensen in een onderzoek, des te eerder is een resultaat significant.

Een waargenomen effect of verschil kan significant zijn, maar toch zo klein, dat het inhoudelijk niet relevant is. Dit komt voor als er sprake is van heel veel respondenten en een verschijnsel komt bijvoorbeeld voor bij 38,1% van alle onderzochte mannen en bij 38,5% van alle onderzochte vrouwen. Dat kan significant zijn, maar niet relevant genoeg om bepaalde acties te ondernemen.

Omgekeerd is een relevant effect soms statistisch niet significant aan te tonen, bijvoorbeeld omdat de steekproefomvang te klein is. Als bijvoorbeeld in een groep van vier mannen en vier vrouwen drie mannen ziek worden van het blootstellen aan een bepaalde ziekteverwekker en slechts één vrouw is dat niet significant, maar kan het wel relevant genoeg zijn voor het doen van vervolgonderzoek.

Bijlage 3: Overzicht activiteiten CWR in de wijk

Continu over periode 2017-2020

- 5x per jaar een pagina in de wijkkrant met nieuws over de Wijkraad.
- Soms een pagina #2 met terugkoppeling over raadplegingen van het wijkpanel, of de uitslag van Altijd een goed idee.

11 december 2017

- Wijkpanel: Peiling en online gesprek over agenda voor de CWR.

20 december 2017

- Wijkraad: benoeming door de gemeenteraad.

1, 3, 11 februari 2018

- Wijkraad: Startdagen, met introductie, wandeling door de wijk. Besluit werkgroepen. Besluit om met zwerfafval en hondenpoep aan de slag te gaan.

Eerste half jaar 2018

- Besloten vergaderingen, met ook kennismaking met partijen uit de wijk: WIJ, gebiedsteam, wijkagent, meldpunt overlast & zorg
- Werkgroep gesprekken ging veel organisaties bij langs om kennis te maken: Werkgroep ONS, woningcorporaties de Huismeesters, Nijestee, St. Seniorenwerkplaats, JOP, Annie Tak, Miranda Dontje (Werkpro), Blauwe Dorp, manager WIJ-team, Stichting Ik Trakteer, kerngroep scholen in de Oosterparkwijk, bedrijfsleider Jumbo.

20 april – 13 mei 2018

- Wijkpanel: online vragenlijst over zwerfafval (werkgroep milieu).

30 juni 2018

- Werkgroep milieu: informatiestand over de hondenthalte op het Linnaeusplein.

1 juli 2018

- Werkgroep milieu: wandeling door de wijk waar de hondenthaltes moeten komen.

13 september 2018

- Wijkraad: aanwezig op Terug van weggeweest, bijeenkomst georganiseerd door gebiedsteam om plannen te presenteren.

27 september 2018

- Wijkraad: eerste openbare vergadering bij Avanti, Damsterdiep.

9 oktober 2018

- Kennismaking met wijkwethouder en weer gebiedsteam.

11 oktober – 1 november 2018

- Wijkpanel: online vragenlijst over verkeer in de oosterparkwijk (werkgroep verkeer).

19 november 2018

- Wijkpanel: online gesprek over verkeer in de oosterparkwijk (werkgroep verkeer).

17-24 december 2018

- Wijkpanel: korte vragenlijst over subsidie kunstatelier scholen.

5 februari 2019

- Wijkraad hondenbakken: ronde door de wijk voor definitieve plekken.

11-17 februari 2019

- Wijkpanel: online vragenlijst over Jongerencentrum Oosterpark (JOP), in samenwerking met student Hanzehogeschool.

7-19 mei 2019

- Wijkpanel: online vragenlijst over duurzaamheid (werkgroep duurzaamheid).

10 mei 2019

- Hondenbakken verven op de Borgmanschool.

14 juni 2019

- Werkgroep milieu: Opening hondenhaltes, in samenwerking met de scholen.

15 juni 2019

- Werkgroep sociale cohesie: ideeën verzamelen over het Linnaeusplein op het Linnaeusplein.

15-23 juni 2019

- Wijkpanel: online vragenlijst over de Zaagmuldersweg (werkgroep verkeer).

6 juli 2019

- Wijkraad met een team op Expeditie Oosterparkwijk, georganiseerd door WIJ en BO.

31 augustus 2019

- Wijkraad aanwezig op: Wijkmarkt oosterparkwijk, oosterparkheem.

10 september 2019

- Wijkraad: kennismaking met nieuwe wijkwethouder.

5 oktober 2019

- Werkgroep Altijd goed idee: flyereren in de wijk.

Oktober 2019

- Werkgroep Altijd goed idee: hulploket bij WIJ-team, Heesterpoort.

22 oktober 2019

- Werkgroep Altijd goed idee: 1^e initiatiefnemersbijeenkomst.

29 oktober 2019

- Werkgroep Altijd goed idee: 2^e initiatiefnemersbijeenkomst.

31 oktober 2019

- Wijkraad: aanwezig met drie werkgroepen bij opening WIJ Oosterparkwijk.

1-10 november 2019

- Wijkpanel: online stemmen over Zaagmuldersweg (werkgroep verkeer).

18 november – 1 december 2019

- Werkgroep Altijd een goed idee: hele wijk kan stemmen op ideeën.

23 november 2019

- Werkgroep Altijd goed idee: flyereren in de wijk.

15 december 2019

- Wijkraad: aanwezig op Winterfestival.

19 maart 2020

- Werkgroep Altijd goed idee: aanwezig bij omploegen Florakade (idee).

17 april 2020

- Werkgroep Altijd goed idee: aanwezig bij tewaterlating Gorecht II (idee).

Juni 2020

- Wijkpanel: online goedkeuring voor nieuwe sigarettenafvalbakken in de wijk (werkgroep milieu).

